

REVISTA PEDAGOGICĂ

411
1891

Nu este mărire fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deci
lumina înainte de tot.

Națiunea ce mai mare
este cea care are cele
mai multe virtu-
ți.

Familia și școala trebuie
să lucreze împreună la e-
ducația copiilor.
Scopul principal al edu-
cației este formarea carac-
terelor energice și morale.
Educația și ajunge sco-
pului prin ajutorul instruc-
țiunii.

TREI ÎNȘTIINȚĂRI

I Oricine face cinci abonați, primește abonamentul celui de al cincilea abonat.

II Cu acest No se începe anul al VII-lea și cine vrea să-l aboneze n'are de cât să scrie administrației.

III Oricine privește Redacția și Administrația revistei se va adresa la subsemnatul director.

ENIŪ-BĂLTEANU

București, Calea Moșilor 138

d. 166 83

PRACTICA PEDAGOGICA

Prea stimat D-le Bălteanu,

Lecciónia de probă ce vă trimit, pe lângă această scrisoare, a fost făcută de un elev din clasa IV-a a școlii normale a societății pentru învățatura poporului român (din București), la școala de aplicație alipită pe lângă această școală normală, cu toate patru clasele primare întrunite în aceeași sală.

Până acuma normaliștii acestei școli făceau lecțiunii de probă numai cu câte două clase primare unite în aceeași cameră (cl. I cu a II-a și a III-a cu a IV-a). Anul acesta însă, cu începere de prin Ianuarie, i-am pus odată pe săptămână — Joia după amiază — să facă lecțiunii câte unul cu toate patru clasele primare unite într'o sală comună, cum se cere în școlile rurale, ca astfel să se prepare și mai bine pentru chemarea lor de învățatori rurali.

Una din acestea este și lecțiunea de gramatică ce v'am trimis aci, și pe care vă rog s'o publicați în *Lumină pentru toți* ca o mică probă despre modul cum se face practica pedagogică la *Școala normală a societății* și despre gradul de progres la care au ajuns normaliștii acestei școli în arta didactică.

Cine dorește probe mai multe să binevoiască a ne cerceta cu ocaziunea examenului din Iunie, a cărui programă se va publica la timp.

Primiți, vă rog, D-le Bălteanu, salutările mele și asigurarea deosebitei stime ce vă conserv.

P. DULFU

profesor de pedagogie
la *Asilul Elena Doamna* și la
Școala normală a societății pentru
învățatura poporului român.

LECTIUNE DE PROBĂ

ținută cu câte-și patru clasele primare, într-o singură sală
la Școala normală a Societății pentru învățătura Poporului Român

Obiectul: GRAMATICA

Prin comanda: 1, 2, 3 se pun copii în ordine; se face rugăciunea; apoi claselor: a II-a, a III-a și a IV-a, li se dă ocupațiune în scris, până se face lecție cu clasa I-a.

CLASA I

De la ora 2 până la 2¼

Exerciții de analiză și sinteză a propozițiunii

I. *Planul*: a) Propozițiunea. b) Vorba. c) Silaba. d) Subiectul. e) Sinteza. f) Recapitulare.

II. *Tratarea*: a) Fiți cu băgare de seamă și să-mi respondeți, la ce vă voi întreba, în propozițiunii întregi. Despre ce ați citit azi în abecedar?... N! (...albina). Ce este albina?... G! (...insect). În ce locuesc albinele?... O! (...în stup). Cine le face lor stupul?... P! (omul). Folosesc ele ceva omului?... S! (dați mierea). De unde culeg ele mierea?... A!... Ce gust are mierea?... A!... Ce gust are mierea?... B!... (*Mierea este dulce*). (Această propozițiune se scrie pe tablă). Citește ce am scris... M!... Ce este aceasta?... (...o propozițiune). Ce se numește propos.?... B!.. (O gândire a noastră spusă prin vorbire sau scriere).

b) Această propos., prin ce este arătată?... X. (...scris)... Propos. din ce este făcută?... R! (...vorbe)... Ce este vorba?... D! Din câte... vorbe e făcută această propozițiune?... G! Numai din trei vorbe se poate face o propozițiune?... P. (...și din mai multe). Spuneți-mi o propos. făcută din două vorbe?... S!.. Una din patru! V!.. Una din cinci vorbe?... B!

c) Vorba din ce se compune?... S! (...silabe)... Ce se numește silabă?... O!.. Din câte silabe este făcută vorba *mierea*?... G!.. Carii sunt?... Vorba *este*, din câte silabe este făcută?... P!... Dar vorba *dulce*? S! Spuneți-mi o vorbă făcută din o singură silabă?... T! Una din patru?... V!

d) Silaba din ce este făcută?... X! (...sunete). Ce se nu-

mește sunet? Spuneți-mi un sunet? R! Cine poate scrie pe tablă acest sunet!... E! Scris pe tablă tot sunet îi zicem?.. R!.. (literă)... Ce este dar litera? V! (semnul sunetului). Silaba *mie*, câte sunete are? P!.. Cară sunt?.. C! Silaba *rea*, câte sunete are?.. D! Spuneți-mă silaba făcută din un singur sunet? G. Una din 2, din 3 sunete?..

e) Când zic eă *m*, ce am spus? N. (...un sunet) Când zic *i*, ce am spus! Dar când zic *e*? Câte sunete v'am spus eă?.. P! Cine poate spune aceste trei sunete legate la un loc?.. M!.. (*Mie*)... Ce aă format cu toate?.. (...o silabă). (Tot ast-fel se face și cu silaba *rea*). Decă, măi multe sunete la un loc ce formează?.. G... (...o silabă). Câte silabe vă am spus? N... (.....2) Cine le poate uni și zice de-odată? S! (*Mierea*). Ce s'a format cu ele? P! (...o vorbă)... Când zic *es*, ce am spus? Dar când zic *te*?.. P!... Câte silabe v'am spus? S!... Cine le poate spune de odată și pe acestea? R!.. (este) Ce s'a format? P!.. (...o vorbă). Decă, măi multe silabe la un loc, ce formează? A! (...vorbe). Când zic *dulce*, ce v'am spus? Câte vorbe v'am spus cu toate? (trei). Cară sunt? B!... Cine le poate lega și zice de odată? G! (*Mierea este dulce*). (Se scrie din nou pe tablă). Ce este aceasta? P! (...propos.)... Decă, măi multe vorbe la un loc, ce formează? N!..

f) Din ce este făcută propozițiunea? P!... Dar vorba? S!.. Dar silaba? R!... Măi multe sunete la un loc ce formează? P!.. Dar măi multe silabe? R! Dar măi multe vorbe? G!..

La urmă se dă copiilor să scrie propozițiunea: *Mierea o culege albinele din flori*, despărțind-o în vorbe, vorbele în silabe și silabele în sunete.

CLASA II

(De la ora 2¹/₄ — 2¹/₂)

Pronumele

I. *Planul* : a) Exemple. b) Scoaterea regulii generale
c) Exerciți. d) Recapitulare.

II. *Tratarea*. (După ce se revizuește întâi lucrarea în

scris, făcută în timpul cât s'a făcut lecția cu clasa I: a) Despre ce ați citit azi? N!.. (...despre fluturii). Ce sunt fluturii? G!... Câte aripi au ei? S! (*Ei au patru aripi*). (Se scrie pe tablă acest răspuns). Ce culoare au aripile lor? N! (Aripile lor sunt de diferite culori). (Se scrie și aceasta pe tablă). Din ce se nasc fluturii? B! (...din omizi) ...Dar ele, din ce se nasc? M! (*Ele se nasc din ouă*). (Se scrie și aceasta pe tablă). Omizele cu ce se hrănesc? S!... (...cu frunzele pomilor). Aceștia ce se fac fără frunze? P... (Aceștia nu mai rodesc). (Se scrie și aceasta pe tablă).

b) Ce am scris pe tablă? N!... Citește propos. întâiu? G!... Cine au patru aripi? B! (...fluturii). Ce vorbă am scris în locul vorbeii *fluturii*? G... (*Ei*) Citește propos. a II-a? S! Ale cui aripi au diferite culori? (...ale fluturilor)... Ce vorbă am pus în locul vorbeii *fluturilor*?... A! (...lor). Citește propos. a III-a? P!... Cine se nasc din ouă? G!... (...omizele). Ce vorbă am pus în locul vorbeii *omizele*? N! (...ele). Citește propos. a IV-a? B!... Cine nu mai rodesc fără frunze? P!... (...Pomi). Ce vorbă am scris în locul vorbeii *pomi*? N... (...aceștia).

Băgați de seamă! În locul cărui vorbe am pus eu vorba *ei*? N!... Dar vorba *lor*? B!... Dar vorba *ele*? Dar vorba *aceștia*? S!... (În acest timp se scrie pe deasupra pronunțelor numele corespunzătoare, punându-și apoi pe copii a citi propos. cu aceste vorbe, spre a vedea că au același înțeles). Ce arată vorba *fluturii*? G! ... nume de ființă)... Ce arată vorba *fluturilor*? A!.. Ce vorba *omizele*? B!.. Dar vorba *pomi*? R! (...un nume de lucru). Vedeți dar, vorbele: *ei, lor, ele, aceștia*, s'au pus în locul unor nume de ființe sau de lucru. *Aceste vorbe se numesc pronume!*

Cum am zis că se numesc aceste vorbe? G!.. (pronume). Cărui vorbe se numesc pronume? A! Mai spune-mi și tu?... X!... Y!..

c) Se cer și de la copii câte-va exemple din gând.

d) Recapitulațiunea celor învățate.

Ca ocupațiune în scris li se dă să aleagă pronumele din bucata de citire „Melcul“.

Pausă : la 2¹/₂ se face gimnastică și cântul cu toate clasele, apoi se începe lecțiunea cu clasa III-a.

CLASA III

(De la ora 2¹/₂ — 2³/₄)

Verbul reflexiv

I. *Planul* : a) Scoaterea exemplelor de la elevi. b) extragerea regulii. c) Exercițiul. d) Recapitulare.

II. *Tratarea* : a) (După ce se cercetează întâi lucrarea în scris dată mai înainte) : Despre ce ați citit erî în cartea de citire ? N! (...fulgerul)... Despre cine se vorbește acolo ? G!.. (despre 2 copii). Ce au făcut acei copii ? S! (au cerut voe a se duce în pădure). Ce-a făcut Constantin și Teodor după ce tatăl lor le-a dat voe ? (*Const. și Teodor se îndreptară spre pădure*). (Se scrie acest răspuns pe tablă)... Ce au făcut ei în pădure ? (...au cules mure). Ce au făcut ei, după ce și-au umplut vasele cu mure ? G!.. (Ei s'au culcat). (Se scrie și aceasta). Pe când dormiau, ce s'a întemplat ? N! (Un nor mare se arătă). Se scrie pe tablă.

b) Ce am scris pe tablă ? A! Citește propos. I ? G!... Care este subiectul acestei propos. ? B! (...Const. și Teodor) Ce au făcut Const. și Teodor ? A! (... Se îndreptară). Ce parte de cuvînt este vorba îndreptară ? O! (verb). Cine face lucrarea arătată prin acest verb ? N! (...subiectul). Pe cine au îndreptat Const. și Teodor spre pădure ? P! (...s'au îndreptat ei pe ei). Cine primește dar lucrarea făcută de subiect ? A! (tot subiectul). Va să zică : Subiectul face lucrarea și tot el o primește ! (Tot astfel se întreabă și despre cele lalte două propozițiuni). Ce ați observat la verbele din aceste propozițiuni ? G! (...că lucrarea ce o arată este făcută și primită de subiect). *Să știți că astfel de verbe se numesc verbe reflexive*. (Se explică cuvîntul reflexiv). Cine știe acum, cari verbe se numesc reflexive ? A! B!

c) Dați și copii exemple din gând, și se compară verbul reflexiv cu verbele active și pasive.

d) Recapitulare la cele învățate.

Ca ocupațiune în scris, li se dă să caute toate verbele reflexive din bucata de citire *Fulgerul*, până se face lecțiune cu clasa IV.

CLASA IV

De la ora 2³/₄ — 3

Propozițiunea eliptică

I. *Planul* : a) Scoaterea exemplurilor. b) Extragerea regulii. c) Exerciții și recapitulațiune.

II. *Tratarea* : a) După ce se cercetează lucrarea în scris dată mai înainte, se citesc din cartea de citire *proverbe* cari au fost deja explicate în ora de citire. Unde se presintă câte un proverb bun de luat ca exemplu, se scrie pe tablă. Așa de ex.

1) *Dai, n'ai* = *Tu dai, tu n'ai.*

2) *Omul sfințește locul, nu locul pe om.* = *Omul sfințește locul, nu locul sfințește pe om.*

3) *Mai bine slugă sdravănă, de cât stăpân nevoiaș.* = *Mai bine să fii tu slugă sdravănă, de cât să fii tu stăpân nevoiaș.*

b) Ce am scris pe tablă ? N ! Citește proverbul I ? G
Ce este aceasta ? A ! (...o fraasă). Pentru ce e o fraasă ? G !
Câte propos. are ? N ! (doe) Cari sunt ? S ! Care este subiectul primei propozițiunii I ? A ! (*Tu*) Este scris pe tablă vorba tu ? B ! (...nu, dar se sub înțelege). Predicatul care-î este ? B ! Subiectul propos. II-a care este ? N ! (...*tu*). Este scris ? A ! (...nu). Ce lipsește dar acestor doe propozițiunii ? D ! (...subiectul). Cum am scrie propos. împreună cu subiectul). A ? (Se scrie complet după propos. eliptică, punând între ele semnul egal și subliniind subiectul). Citește al II proverb ? L ! Ce este aceasta ? O ! (...frasă). Câte propozițiunii are ? B !.. Cari sunt ?... Care este subiectul propos. I-a ? A ! Care e predicatul ? M ! (...sfințește). Care este subiectul

propos. a II-a? N! (...locul). Dar predicatul? A! (...sfințește) Este scrisă în propos. vorba *sfințește*? N! (...nu, dar se sub înțelege). Cum am scrie propos. împreună cu predicatul? B! (Se scrie după egal). Ce a lipsit acestei propos.? B! (...predicatul). Citește proverbul al III-lea? S! Ce este aceasta? O! (...frasă). Câte propos. are? N! Cară sunt? D! Care este subiectul propos. I-i? A! (*tu*). E scrisă în propozițiune vorba *tu*? A! (...se sub-înțelege). Care este predicatul? (...să fii). Predicatul este scris în propos.? N! (...sub-înțeles). Ce lipsește dar acestei propozițiuni? (...subiectul și predicatul). Care este propos. a II-a? G! (Tot așa se întreabă și despre ea, căci are acelaș subiect și acelaș predicat). Cum am scrie frasa împreună cu subiectul și predicatul? B! (Se scrie după semnul egal și se subliniază sub. și predic.) Ce a lipsit prop. I-a? (...subiect). Ce propos. a II-a? B! (...sub). Ce propos. a II-a din frasa a II-a? N! (...predicatul). Ce a lipsit propozițiunilor din frasa III-a? (sub. și pred.) Ce fel de părți sunt subiectul și predicatul? N! (principale). *Să știți că propozițiunile cărora le lipsesc una din părțile principale, sau améndoë se numesc propozițiuni eliptice* (adică lipsă). Ce se numește dar propos. eliptică?... B! C! Cum se numește propozițiunea făcută numai din subiect și predicat? B! (...simplă). Dacă îi adăogăm părți secundare, ce se întâmplă cu propozițiunea?... B! (.....se desvoltă). Dar dacă luăm unei propos. desvoltate părți secundare, ce se întâmplă?... B! (...rămâne mai puțin desvoltată). Decă, când lipsește unei propos. o parte secundară este eliptică? (nu). Dar care propozițiune se numește eliptică? A!

c) Se cer exemple de la copii și se face recapitularea celor învățate.

Se controlează lucrările în scris date de clasa I-a, a II-a și a III-a, apoi toți copiii es în ordine doi câte doi, în curte la recreație.

B. TUȚUIANU.

elev în clasa IV normală.

CÂTE-VA CUVINTE .

RELATIV LA

Maniera învățătorului cu noul copil venit la școală ¹⁾

O chestiune destul de importantă și asupra căreia, în mod riguros, trebuie a ne gândi, cu deosebire noi, învățătorii de pe la sate, este și aceasta: *Maniera dascălicească cu noul copil venit la școală* ²⁾.

Conform legii și regulamentelor școlare, actualminte în vigoare — art. 31 — copilul nu ne vine la școală de cât la etatea de opt ani împliniți. Până la această vîrstă, el își petrece copilăria în sînul familiei, ducînd o viață cu totul liberă și independentă. Intrarea copilului în școală, este un moment important al vieții sale. Aici începe pentru dînsul un nou gen de viață. Pe cînd în familie copilul atirna numai și numai de voința părinților, în școală se vede pus sub autoritatea unor reguli generale și fixe, pe care le aplică cu nepărtinire și în acelaș mod față cu toți, învățătorul școlaei.

Sosind deci acest timp, al învățaturii, micul copilaș întimpină un ce cu totul simțitor, prin această trecere bruscă, dela viața de-acasă, la viața de școală — viață înlănțuită și disciplinată.

Acum, dacă ne gândim la această enormă deosebire, între modul său chipul cum a trăit copilul până acum în familie și viața de școală ce-o va începe pe viitor ; și dacă ne mai gândim cătuși-de-cât și la faptul că, ceea-ce învață copilul în primul an, nu-î de natură a-î atrage un adevărat interes — scrierea și citirea —

1) Această teză e propusă de societatea corpului didactic învățătoresc din munții Sucevei.

2) Simburile acestei probleme nu poate fi pe deplin cunoscut de cât prin ajutorul unei interesante practice.

suntem în stare a înțelege pe deplin, cât de mare va fi osteneala și îngrijirea ce trebuie a ne da, pentru a face ca aceste prime zile sau săptămâni să fie cât se va putea mai plăcute, mai înveselitoare, ca să zic așa, fragedelor vlăstare.

Toată dibăcia e de a face, ca această tranziție, acest pas, aceste prime zile, să fie pentru copil niște zile puțin displăcute și triste făcându-și o bună impresie despre școală ; și ținând în aceleș timp cu rigurozitate și la disciplina necesară.

Am zis și voiți zice orî și când, că copilul trebuie neapărat, să-și facă o bună impresie despre școală, căci constatat este, cum că de la această primă impresie ce-î face școala, atîrnă în viitor regulata frecuentare, silința, etc ; cu alte cuvinte gustul de școală și de carte. Acestea se vor putea face ușor, fără multă greutate, însă numai acolo, unde vor exista învățători cu adevărate bune maniere, cu aplicațiuni temeinice către aceasta și unde numai își vor înțelege pe deplin scopul în atare privință. Cred că fie-care din noi știe cu cât de multe reprezentări eu vin micii copii la școală.

A cui este datoria de a cerceta aceste capitaluri de reprezentări, ce le posedă micii școlari ? Eu aș crede că a nimănui altuia de cât numai a noastră. Aceasta o vom face-o în primul loc cu ocaziunea unor plăcute convorbiri și apoi după care trebuie a ne conduce cu toții, în orî-ce clasă și la orî-ce obiect. Treapta pregătirii în această privință trebuie avută de aproape în vedere. Pe lângă aceasta învățătorul singur, ușor poate găsi — interesându-se — destule ocaziuni favorabile, pentru cercetarea, completarea și ordonarea acestor capitaluri de reprezentări.

Așa, cu micii copii, primele zile vor trece cu oareși care convorbiri plăcute, între ei și învățăror. Îi vom

pune să ne spună tot ce știu ei de pe acasă, povești, cimitiruri, descrierea animalelor și a lucrurilor ce le au ei pe acasă, etc. etc.

În urmă le vom da oareșicare sfaturi — puține — cu privire la șederea în bancă, în școală, asemenea și la purtarea ce trebuie a avea pe viitor. Deprinderea de a-și spune corect numele și pronumele, va fi cea dintâi. În clasă vom mai observa ca, cei ce se cunosc mai bine între ei, din afară de școală, să-i punem vecini în bănci, cei mai sfoși îi vom așeza în banca din față. Timpul de ocupațiune, mai ales pentru ei, trebuie a fi scurt, întrerupt de două, trei ori pe ceas.

Un alt factor însemnat ce poate distra pe acești copilași, făcându-i să mai uite gândurile de pe acasă, este și cântul coral, gimnastica și jocurile numite Fröbeliene organizate în comun. Cu ajutorul tuturor acestora îi vom familiariza mai multșor cu școala, deprinzându-i pe lângă multe altele și cu o mai corectă vorbire. Dar vai ! ce mare crimă am comite, uitându-ne marele rol ce avem de îndeplinit ca *educatori*. Până la etatea de opt ani copilul stând în familie primește educația din partea părinților.

Această educațiune e de multe ori întâmplătoare, neintenționată și greșită, de aceea au nevoie de o educație mai rațională ; și această nevoie, noi suntem datorii a o îndeplini.

Pe baze mai solide trebuie a continua ceea-ce părinții au început. Pe cât se va putea, vom căuta a înrîuri asupra sufletului copilului, spre a-i forma caracterul moral.

Moralitatea sătenilor, atirună de la morala ce au copii comune, iar a școlarilor și a viitorilor gospodari, atirună numai și numai de la acea a învățătorului. Dacă învățătorul este merit a îndeplini și delicata sarcină de educator, trebuie ca mai întâi el să fie bine educat.

O bună educație și prin urmare de preferat în apostolat, pot avea absolvenții internatelor, cu deosebire absolvenții școlilor normale.

A fi cine-va educator, în înțelesul strict al cuvântului nu e lucru ușor. Ferice de acei ce pot răspunde cu demnitate acestei frumoase sarcini. Ferice de școală și comuna ce-l posedă.

Asupra acestei chestiuni sunt foarte mult de zis. Mă voiți mărgini a arăta, ceea-ce ne interesează mai mult, față cu copiii.

Cu toți știm că copiii de mici sunt ca niște momițe, ce imitează totul. În deosebire ei imitează pe acei ce au o autoritate oare-care asupra lor. Învățătorul fiind în primul loc, una din acele persoane, trebuie ca în mod serios, să se gândească la această înrîurire indirectă ce are asupra școlărilor săi.

Exemplele ce le vor da să fie tot-d'auna demne de imitat, de aci întrebarea: Ce va trebui să facă învățătorul, cu privire la modul prezentării sale în fața copiilor?

Omul se poartă de regulă așa cum s'a deprins din copilărie. Curățenia, supunerea, modestia, ținerea în bună stare a obiectelor etc. etc., nu se pot dobândi alt-fel de cât prin deprindere.

O temelie solidă pentru viitoarele moravuri bune, capătă numai prin ajutorul primelor deprinderi bune.

Copilul trebuie deci să capete bune deprinderi, mai ales ținând cont de zicerea: «Deprinderea devine a doua natură».

Ca rezultat al tuturor acestora se mă cere și blândețea — cumpăneala la vorbe și la fapte — zicerea: *Blândețea caracterizează apostolatu*, exprimată cu multă dragoste și de către harnicul nostru coleg P. Herescu într'un frumos articol, tratat în conferințele generale din acest an și publicat în revista «*Lumină pentru toți*» No. . ; această zicere zice tot ce poate fi mai adevărat și ce ne poate in-

teresa mai mult, având a face, mai ales, cu niște copii. Schițând cele arătate până aici vedem că, trebuie să avem de aproape în vedere următoarele condițiuni :

- 1) A-î face să-și capete o bună impresie despre școală.
- 2) A-î familiariza cu ea.
- 3) A le îndepărta timiditatea și ori-ce obiceiuri sau idei greșite de acasă.
- 4) A-î deprinde cu o vorbire corectă și pronunțată.
- 5) A-î deprinde cu curățenia trupului, hainelor și obiectelor școlare.

Cu privire la învățător se vor avea în vedere următoarele norme :

- 1) Să se pună în raport cu inteligența, etatea, etc. școlarilor săi.
- 2) Să se exprime în termenii cunoscuți copiilor.
- 3) Pronunțarea să-i fie corectă și tonul plăcut.
- 4) Prezența să-i fie plăcută, dar în același timp serioasă și impunătoare în fața școlarilor.
- 5) Ca coroană a tuturor acestora se cere și *consecvență*.

A arăta ce trebuie și cum trebuie să se învețe cu începătorii, este a mă depărta cu totul de la subiect, ceea-ce n'aș voi să fac.

Atâta am știut, atâta am zis. Am însă ferma convingere, cum că golul acestui însemnat subiect, va fi umplut de D-nii învățători, cu mai multă practică de cât subsemnatul, care abia de câte-va luni a început dascălia ; și cu deosebire nădejduesc ceva din partea institutorilor claselor I, mai mult scrupul de această frumoasă și interesantă chestiune.

Din parte-mi, deocamdată, aș dori ca acestor puține cuvinte să li se dea adevărata lor valoare sau prețuire, căutând a face din ele realitate.

1891 Martie 24.

C. PAVILESCU

Învățător

Mădeni (Suceava)

DIDACTICA MAGNA¹

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GÂRBOVICEANU

Profesor de filosofie la Seminarul Central și de limba română la școala Normală a societății din București.

A DOUA PROBLEMĂ

Cum e posibil, ca toți școlarii să fie instruiți din aceleași cărți?

31 (*Cinci lucruri trebuiesc aci de observat.*

I. *Să nu se permită citirea altor cărți*). Cum că sensurile prin ocupațiunea cu multe lucruri de o dată se împrăștie, e un ce cunoscut fie căruia. De aceea va fi un *excelent profit* pentru școlarii (1), dacă nu li se vor permite de cât acele cărți, ce sunt compuse pentru clasa în care se află, ca ast-fel să se poată practica tot d'a una ce se zicea la cei vechi acelor ce esecutați serviciurile divine: fă numai aceasta! Căci, cu cât cele-l-alte cărți vor atrage mai mult ochii, cu atât acele ce sunt destinate pentru clasă vor servi mai mult spiritului.

32, (II. *Tot ce e de trebuință pentru învățămînt să se afle în deajuns*). Al doilea; *dacă se află la îndemână toate mijloacele de învățămînt, ca tabele, modeluri cărți elementare, dicționare, etc.* Căci, dacă învățătorii (după cum se și întâmplă) scriu mai ântâiu tabelele alfabetice, modelurile caligrafice și dictează regulile, textele sau traducerile și altele, cât timp nu se perde cu aceasta! De aceea va fi un ce foarte bun de a avea la dispoziție toate cărțile ce se întrebui-

¹ Vezi No. 11, anul VI.

țează în diferitele clase și dacă acele cărți ce sunt de tradus în limba maternă li se adaogă și traducerea. Căci numai ast-fel, timpul ce se întrebuițează cu dictarea, copiarea și traducerea, se va putea întrebuița cu mai mult folos la esplicare, repetire și alte eser-cițiuni.

33 (*Ocupațiune*) *Să nu se teamă nimeni, că prin aceasta se favorizează întru ceva lenevia învățătorilor.* Căci, după cum de un predicator care a esplicat un text din biblie și a probat în deajuns auditorilor folosul ce poate decurge din el (ca învățătură, consolare, etc.), se zice, că și-a îndeplinit destul de bine misiunea sa, chiar dacă n'ar fi tradus singur textul din original, ci a luat traducerea din altă parte; tot așa și pentru școlari e un ce cu totul indiferent, dacă învățătorul și-a aranjat singur materia de învățămînt sau alții înainte de el. Lucru principal e, ca el să aibă materia de predat gata și să esplice bine întrebuițarea ei. E însă mai bine, dacă totul e gata mai dinainte, ca pe de o parte să se poată feri cu siguranță de erori, iar pe de alta să se lase mai mult timp liber pentru practică.

34 (III *Cărțile trebuiesc compuse cu cea mai mare îngrijire și cât se poate de popular*). *Asemenea cărți trebuiesc compuse pentru toate școlile după legile stabilite de noi, adică ușor, temeinic și concis ca să poată fi un adevărat model al Universului.* Și ceea ce doresc eu din suflet și tind e, ca ele să represinte ori și ce într'un limbagiū popular și atrăgător în cât să servească școlarilor ca o lumină, cu al cării ajutor să poată pricepe ori și ce, fără să mai aibă trebuință de vre-un învățător.

35 (*De ce să fie alcătuite cărțile în formă de dialoguri? Spre acest scop aș dori ca toate cărțile să fie alcătuite în formă de dialoguri.*

In acest chip e posibil 1) de a face accesibilă pentru

priceperea copilărească, și conținutul și forma, ca astfel să nu'și represinte lucrul ca imposibil, sau prea o-bositor și greu, căci nimic nu poate fi mai *atrăgător și natural ca dialogul*, cu ajutorul căruia omul poate foarte ușor și pe nesimțite să fie condus la orî și ce scop. În această formă dialogică și-au aranjat observațiunile lor asupra dăstrăbălărilor moravurilor și actorii, spre a servi poporului ca admonițiune. Tot așa și *Platon* întreaga sa filosofie, *Cicerone* de asemenea a scris multe în forma aceasta, cum și *Augustin* întreaga sa teologie acomodându-se toți priceperii cititorilor. 2) *Dialogul deșteaptă, animează și întreține atențiunea* și anume din cauza schimbării întrebărilor și răspunsurilor și a deosebitelor lor forme amestecate cu observațiunii atrăgătoare. Ba ce e și mai mult: în urma schimbării persoanelor însăși, cari vorbesc, nu numai că se păzește spiritul de plictiseală, ci din contră se deșteaptă gustul de a asculta, de oare ce se îndreaptă asupra mai multor obiecte. 3) *Prin dialoguri instrucțiunea devine mai temeinică*. Căci, după cum noi ne aducem aminte mai bine de o întâmplare pe care am văzut'o însuși, de cât de aceea pe care am auzit'o istorisindu-ni-se, tot așa și în capetele școlarilor se întipărește mai bine, — după cum probează și experiența, — aceea ce au învățat în forma unei piese teatrele sau a unui dialog (de oare ce aici se presintă lucrurile, ca și cum le ar vedea iar nu le ar auzi), de cât aceea ce au învățat predându-li-se de către învățător în forma unei prelegeri. *Fiind-că cea mai mare parte a vieții noastre constă în dialoguri, de aceea tinerimea va fi foarte ușor condusă într'acolo, în cât nu numai să cunoască aceea ce e folositor, dar să se deprindă de asemenea spre a se pronunța asupra lui în diferite moduri, serios și ușor.* 5) *Dialogurile servesc*

în fine și la o repetițiune mai ușoară și chiar privat între școlari.

36. *Despre o singură edițiune).* Mai departe va fi de asemenea bine, *dacă cărțile sunt de o aceeași edițiune în cât să consune pagina, rândul și toate celelalte.* Și aceasta din cauza citatelor și a memorii locale, ca cu chipul acesta să nu se întâmple în nici într'un loc întârziere.

37. *Conținutul cărților să se represinte pe pereți).* *Va fi încă de mare folos dacă se va face un extras din toate cărțile unei clase și se va reprezenta pe pereți și anume atât textul (pe cât se poate de scurt cât și tablouri și embleme. Prin aceasta se vor esersa zilnic simțurile, memoria și inteligența școlariilor.* Căci nu e fără folos aceea ce ne spun că vechi, că adică în templul lui *Esculap* ar fi fost reprezentate toate prescripțiunile medicinei și pe care le a transcris *Ipocrat* care a fi intrat pe furis acolo. Căci și D-zeu a umplut acest mare tatrau al lumii cu tablouri și statuî, întocmai ca și cu niște modele vii ale înțelepciunii sale spre a ne instrui. (Despre aceste reprezentări se va vorbi însă mai pe larg, atunci când se va descrie fie care clasă în parte).

A TREIA PROBLEMA

Cum e posibil ca toți școlariii să poată trata în școală în acelaș timp acelaș lucru ?

38. *(Pentru ce e de trebuință, ca într'o școală toți școlariii să studieze unul și acelaș lucru ?)* Cum că ar fi o dispozițiune folositoare, dacă unul și acelaș obiect s'ar studia de toți școlariii în acelaș timp în aceeași clasă, e un ce evident: fiind-că din aceasta ar resulta pentru învățator mai puțină greutate iar pentru școlari mai mult profit. Căci numai atunci ar putea unul să

emuleze pe altul, când cugetările tuturor s'ar învăța și dirige asupra aceluiaș obiect și când după aceea prin comparațiune reciprocă s'ar corege unul pe altul. Așa dar, întocmai după cum un comandant nu începe exercițiul militar cu fie care recrut în parte, ci din contră îi scoate pe toți de o dată în locul de exercițiu și le arată cum să întrebuițeze armele și dacă se întâmplă ca să eserseze și pe câte unul în parte, totuși cei-l-alți trebuie să exerciteze acelaș lucru și să-și îndrepte atențiunea lui. Tot în felul acesta trebuie să procedeze și învățătorul.

39. (*Și cum e posibil aceasta ?*) Spre a putea face aceasta e necesar: I, *Ca anual numai o dată să se înceapă cursurile*, întocmai după cum în lumea plantelor numai o dată și începe soarele activitatea sa (în primăvară); II, *Ca tot ce tratează să se împartă astfel ca în fie-care an, lună, săptămână și chiar oră să-și aibă anumită parte*, ca cu chipul acesta, fie care să fie condus fără greutate la scop. Despre aceasta mai pe larg în altă parte.

A PATRA PROBLEMA

Cum e posibil ca toți școlarii să poată fi învățați după una și aceeași metodă ?

40. (*Se află numai o metodă naturală, care trebuie să se întrebuițeze pretutindeni*). Cum că pentru toate științele se află numai o singură metodă naturală, cum și pentru toate artele și limbile se va arăta în Cap. 20, 21 și 22. Căci, dacă s'ar întâmpla undeva vre-o abatere sau deosebire vor fi așa de neînsemnate, încât nu va fi nevoie de o altă specie de metodă și aceasta rezultă nu din cauza lucrului însuși, ci din a învățătorului, care are în vedere relațiunea reciprocă dintre arte și limbi, cum și gradul de pricepere ale școlarilor

și progresul lor. Intrebuințarea metodei naturale numai va fi în profitul școlărilor întocmai după cum e pentru un călător calea dreaptă fără alte cotituri. Deosebiri particulare se pot observa mai ușor când se vor trata în special, fără a se atinge mai departe de cea ce e general și comun.

A CINCEA PROBLEMA

Cum se poate ca cu puține cuvinte să se ajungă la cunoștința multor lucruri ?

41. *(Cărțile solide să se prefere celor superficiale).*
 A umplea capetele școlărilor e un ce nefolositor. O bucată de pâine și puțin vin oferă stomacului nostru mai mult nutriment, de cât o oală plină cu felurite cărnuri și zarzavaturi. O singură monedă de aur în pungă e de mai mare preț, de cât o sută de plumb. În cea ce privește regulile Seneca se exprimă lămurit : *Că ele se se semene după cum se seamănă semințele ; nu multă ci atât cât e de trebuință spre a produce efect.* Așa dar, e adevărat aceea ce am zis în Cap. 5 : *în om se află, ca într'un fel de micricosmos toate și nu e de trebuință de cât de a aduce lumină înlăuntru și va putea vedea îndată.* Cine nu știe, că acel, care vrea să lucreze la lumină 'i e îndestulătoare lumina produsă de fitilul celui mai neînsemnat ciob ? *Prin urmare să se aleagă ast-fel de cărți de științe și arte, sau să se compue altele, cari să fie mici în volum, escelente în coprins, cari să presinte materia cât se poate de concis și cu puține cuvinte să spue mult ;* adică, cari să presinte școlărilor materialul principal de învățat așa sum e, cu reguli și principii cât se poate de scurte, însă alese și pentru priceperea lor, cât se poate de ușoare și din care tot ce urmează să se poată pricepe de la sine.

A ȘEASA PROBLEMA

Cum să se procedeze ca cu o singură lucrare să se poată esecuta un îndoit și întreit lucru ?

42. (*Cum că într'o singură lucrare se pot esecuta mai multe de o dată arată natura*). Că în acelaș timp și prin aceeași lucrare se pot îndeplini diferite alte, ne învață esemplele naturii. *Arborele* se desvoltă de o dată în jos, în sus și în lături ; el efectuează în acelaș timp creșterea lemnului, coajei, foilor și fructelor. Acelaș lucru se odservă și la *animal* ale cărui membre se desvoltă toate de o dată în acelaș timp. Fie-care membru are însă mai multe însărcinări. Picioarele de pildă, ridică pe om, 'l ajută și'l mișcă înainte și înapoi în diferite chipuri. Gura e atât o poartă a corpului, cât și o moară și o trompetă, care resună, atât, cât voiește cineva. Plămânul poate cu aceeași resuflare să răcorească inima, să aducă aer la creeri, să producă un ton etc.

43. (*Și arta imitează aceasta*). Așa se întâmplă și în domeniul artei. La un orologiu de soare poate acelaș arătător cu aceeași umbră să arăte ora, zodia soarelui, lungimea zilei și noptii, ziua lunei și altele multe. La un car aceeași osie servește la mersul, întorsul și oprirea lui. De asemenea și un bun orator și poet cu aceeași lucrare poate să învețe pe cineva, să'l miște și să'l entusiasmeze, măcar, că aceste lucruri sunt deosebite unile de altele.

44. (*Și școlile trebuie deasemenea să o imiteze. Regula principală pentru aceasta*). În acelaș chip trebuie orânduită și educațiunea tinerimei *ca ast-fel, fie care lucrare să dea mai mult de cât un fruct*. Aici au valoare următoarele ca regulă principală : pretutindenii și tot d'auna aceea ce stă în relațiune reciprocă să se trateze împreună, ca de pildă, *cuvînt și obiect, citire și scriere,*

esercițiu de stil și pricepere, predare și învățare, serios și glumeț și ori și ce 'și poate cineva închipui.

45. (*Cinci reguli speciale. I, cuvintele în unire cu lucrurile și vice-versa*). *Așa dar cuvintele trebuie să se predea și să se învețe numai în unire cu lucrurile, întocmai după cum se cumpără, se vînd și se mută din loc în loc vinul împreună cu butoiul, sabia cu teaca, lemnul cu scoarța, fructul cu coaja. Căci ce sunt cuvintele altceva, de cât o îmbrăcăminte și o teacă a lucrurilor ? Ori și ce limbă ar învăța școlarii, fie și limba maternă, trebuie să li se explice împreună și cu lucrurile pe care le reprezintă și iarăși ori și ce ved, aud, pipăesc și gustă să se învețe de a le exprima cu limba, ca ast-fel limba să se desvolte și să se perfecționeze tot d'a una paralel cu priceperea. Așa dar, regula ar putea să sune ast-fel : *Atât, cât pricepe cineva, atât să și vorbească și vice-versa, aceea ce vorbește și priceapă. Să nu se permită nimănui de a vorbi aceea ce nu pricepe, sau să priceapă aceea ce nu poate să exprime. Căci, acel care nu poate să exprime cugetările spiritului său e o statuie și acel care vorbește fără pricepere e un papagal. Noi însă cultivăm oameni și voim să-i cultivăm repede și aceasta se întâmplă când limba pretutindeni face acelaș progres cu lucrurile și lucrurile cu limba.**

46. *Așa dar, acele cărți, cari oferă numai cuvinte să se considere ca nefolositoare.*) Avînd în vedere acest principiu, să se înlătore din școală toate cărțile, cari oferă numai cuvinte, fără cunoștința lucrurilor folositoare. Pentru un lucru mai însemnat să se depue și o îngrijire mai mare. De aceea, *să se lucreze, după cum zice Seneca în epistola a noua nu numai pentru cuvinte, ci și pentru inteligență.* Dacă e să se citească, să se lase școlarii să citească în afară de școală fără explicări lungi și obositoare, sau fără să tinză de a imita, fiind că e mai bine să se întrebuinteze aceasta asupra lucrurilor reale.

47. (II. Citirea și scrierea unite.) *Esercitiurile în citire și scriere să fie tot d'a una unite.* Căci, chiar pentru școlarii cari învață abcedariul nu poate să fie un impuls mai eficace și o mai mare bucurie de cât atunci, când învață literile scriind. Și fiind-că copiilor le e un ce aproape înăscut de a voi să desemne, de aceea, aceste esercițiuni le face plăcere. Și afară de aceasta, imaginațiunea li se va desvolta și mai bine prin ajutorul a două sensuri. *Dacă mai târziu pot să citească destul de bine, atunci să se deprinză de a citi acele materii pe cari au să le învețe și anume acelea, cari pot să le procure cunoștințele naturei, moralei și pietății.* In acelaș mod să se procedeze și atunci când învață să citească latinește, grecește și ebreeste. *Va fi un mare câștig pentru școlarii, dacă vor repeta declinările și conjugările prin recitări și transcrieri incontinue, până ce atât citirea, scrierea și semnificațiunea cuvintelor, cât și formațiunea terminațiunilor vor deveni pentru ei sigure.* Prin aceasta se va câștiga un împătrit fruct de aceeași lucrare. O așa de însemnată concentrațiune se va putea estinde asupra întregului tărâm al studiilor în așa chip, în cât aceea ce s'a dobândit prin citire să se transforme după cum zice Seneca prin condei în sânge și carne; sau după cum afirmă singur despre sine Augustin, ca progresând să scrie și scriind să progreseze.

(Va urma)

10 MAIU 1891

DOE DOCUMENTE ¹⁾

Cititorii noștri au deplină cunoștință de sărbătoarea de la 10 Maiu trecut, săvârșită cu ocazia împlinirii a

¹⁾ Numărul dupe Maiu era deja completat înainte de 10 Mai; de aceea dăm acum aceste două documente.

25 de ani de la suirea pe tronul României a M. S. Regelui nostru Carol I ; de acea credem de prisos orice vorbă din parte-ne asupra acestei sărbători. De sigur însă că puțini din cititorii noștri cunosc următoarele două documente, din cari primul și cel mai însemnat este cel subscris de M. M. L. L. Regele și Regina, de Alteța Sa R. principele moștenitor, de ambii Prea S. S. Mitropoliți, de Miniștrii actuali și trecuți, etc. Acest document, subscris de menționatele persoane, în ziua de zece Maiu, în fața altarului sf. Mitropolii din București, cuprinde în trăsuri generale principalele faze politice săvârșite în România dela 8 Aprilie 1866 până la zece Maiu 1891. Al doilea document însemnat este răspunsul M. S. Regelui cu ocazia primirii primarilor la palat, în ziua de 11 Maiu 1891. Credem că facem plăcere cititorilor noștri reproducând aci menționatele acte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
DOCUMENTUL ÎNTAIU

«Noi, Carol I, Rege al României, la chemarea Poporului Român, care s'a rostit prin plebiscitul de la 8 (20) Aprilie 1866, și prin votul dat de reprezentanții săi în Adunarea electivă de la 1 (13) Mai același an, plecat-am de la castelul strămoșesc, de la obârșia Dunării, și incredințându-Ne destinului acestui Popor și valorilor bătrânului riu, călcat-a piciorul Nostru pentru prima dată în 8 (20) Mai pământul Românesc la Turnul-Severin, în aceste locuri pe unde cu mai bine de 17 jum. secolii înainte intraseră în Dacia și înșii străbunii Poporului Român.

«La 10 (22) Mai același an, locotenența Domnească, guvernul Țării, întreaga Națiune Ne-a primit sărbătorește la prima intrare a Noastră în capitala București.

«Cea întâiu stăruință a Noastră, urcându-Ne pe Tronul României, fost-a de a asigura Națiunii Române o

cale de evoluțiune liniștită pe cât activă, largă pe cât neîmpedicată spre idealul de dreptate, de libertate și de cultură.

«Pentru aceea cu hotărît cuget, jurat-am în 30 Iunie 1866, păzirea Constituțiunii alcătuită în Adunarea Națională de toate partidele politice, toate, de o potrivă, dorind binele patriei.

«Sub scutul acestui act fundamental, România începe a păși, domirită și harnică spre idealul său, când iată sosiră zile grele ; războiul izbucni între Rusia și Turcia și ogoarele noastre fură din nou în pericol de a fi pustiite de luptele streine înverșunate.

«Intăriți de credința în Dumnezeu, noi am luat locul nostru în fruntea oștirii române și am înfruntat pericolul.

«Țara, sprijinită de vitejia oștirii noastre și pe devotamentul domnitorului ei, puse atunci capăt situațiunii politice, în care tristele împrejurări ale trecutului o lăsase în față cu Turcia ; în 10 (22) Mai 1877, prin votul unanim al corpurilor legiuitoare, proclamatu-s'a independența României. Votul acesta își avu îndată resunet în granitul Balcanilor, prin glasul puternic al tunului, care, în ziua de 17 (29) Mai 1877, la Calafat, sub comanda Noastră, începu războiul României contra Turcilor, pentru independență.

«Curând, apoi, la 17 Iulie 1877, lauri neveștejiți au încununat drapelele oștirii Noastre, conduse de noi peste Dunăre, la Nicopol, Rahova, Smârdan, Grivița, Opanez ; iar în 28 Noembrie 1877, prin luarea Plevnei, vitejia oșteanului român a înscris, pentru tot-d'a-una, independența României în cartea istoriei neamurilor.

«Și atunci vitejeii oșteanului respuns-a înțelepciunea și patriotismul adunărilor țării.

«În dorul de a da Statului român, renăscut din contopirea celor două țări : Muntenia și Moldova, o sta-

bilitate deplină, și de a-i asigura o neîndoioasă și strălucită manifestare a ființei sale, adunările legiuitoare proclamat-ău, în proclamarea entusiastă a întregii țări, Regatul Român.

«La 10 (22) Mai 1881, Națiunea română, prin reprezentanții săi, a pus pe capul nostru coroana de oțel, făurită în arsenalul armatei din Dealul-Spirii, din unul din tunurile luate vitejește de la neamic, Coroană prin care țara a simbolizat stabilitatea și independența sa.

De atunci poftind de bine-facerile păcii, Noi Carol I și Regina Elisabeta, iubita Noastră soție, am făcut din aspirațiunile Țării propriile Noastre aspirațiuni.

«Ajutați de bărbați, pe cari împrejurările zilei îi-au adus în fruntea Țării, Noi am veghiat zi și noapte ca ea să pășească tot înainte și când am văzut că decretul divin a voit ca Noi să nu avem un fiu căruia să încredem mai apoi conducerea mai departe a operii Noastre, am chemat lângă Noi, conform Constituțiunii, pe iubitul Nostru nepot Ferdinand, Principe al României ca Moștenitor presumpțiv al Coroanei.

«Astăzi, având lângă Noi pe iubita Noastră soție, Regina Elisabeta, și pe Moștenitorul Tronului Ferdinand, Principele României, înălțăm rugă lui Dumnezeu spre a-i mulțumi că, condus de mâna lui puternică, am străbătut 25 ani până la ziua de 10 (22) Mai 1891, când serbând nunta Noastră de argint cu România, primim, din manifestările de iubire și de devotament, ce întreaga Țară Ne dă și la această ocaziune, puteri noi pentru a duce mai departe opera de consolidare și de cultură a Patriei Noastre.

«Ca semn de amintire a serbării jubileului de 25 ani al Domniei Noastre, ordonat-am să se facă acest document, ornat de mâna principalilor artiști români și semnat de Noi, de Regina Elisabeta, de Principele Moștenitor și Principele ereditar de Hohenzollern, și

întărit cu sigiliul Nostru și cu semnăturile miniștrilor Noștri, ale I. P. S. S. Mitropolitul Primat și Mitropolitului Moldovei și al Sucevei, ale președinților Corpurilor legiuitoare, ale președinților înaltelor curți de justiție și casațiune și acelei de compturi, ale miniștrilor încă în viață din cei cari s'aun aflat la guvern în Mai 1866, ale miniștrilor cari au contra-semnat jurământul nostru asupra Constituțiunii, ale miniștrilor sub cari s'aun făcut războiul pentru Independență, ale miniștrilor cari la 10 (22) Mai 1881, Ne-aun transmis în numele Națiunii Coroana de oțel, ale rectorilor Universităților din București și Iași și ale primarilor din aceste două Capitale ale Noastre.

«Ordonăm ca acest pergament să se păstreze în archiva Statului din București, iar un al doilea pergament să se păstreze în archiva Statului de la Iași, dându-se copii identice și la toate instituțiunile de cultură academice, bibliotecă, ateneu și universități, spre amintirea serbării de astăzi, dar mai ales a binecuvintării și protecțiunii ce Dumnezeu a dat Românilor în acești 25 ani, cât El, în prea măritele și santele Sale decrete, Ne-a acordat până astăzi pentru a conduce spre destinele Sale pe Viteazul și bine credinciosul Nostru popor.

«Semnat-am acest act, astăzi, în 10 Mai, anul una mie opt sute noă-zeci și unul, în fața Altarului Sânt din Mitropolie, în Capitala Noastră București».

DOCUMENTUL AL DOILEA

Iată răspunsul rostit de M. S. Regele cu ocazia primirii primarilor, la palat, în ziua de 11 Mai 1891 :

Din vârfurile Carpaților, de pe țărmurile Dunării și Mării Negre, din plaiuri bogate și șesuri roditoare, ați alergat spre a vă stringe împrejurul Scaunului Regesc

cu iubita Mea Capitală în frunte Mî-aduceți urări călduroase din partea orașelor și satelor, Mă asigurați de credința orașenilor și țăranilor, și salutați cu bucurie a 25-a aniversare a Domniei Mele, care a adus României o desvoltare temeinică și pacinică.

Pentru bunele voastre urări, Vă mulțumesc.

Am făcut tot ce a fost în puterea Mea pentru scumpa noastră Țară, peste care Dumnezeu a revărsat cu dărnicie binecuvîntarea Sa, dăruind un pămînt mînos acestui voinic popor cu inima caldă.

Muncitori harnici în timp de pace, cu plugul vostru îmbogățiți Țara; în vremuri de primejdie când am pus spada în mâinile voastre, ele n'au tremurat. Nu voi uita nici o dată că voi, cei de la sate, stropiți țărinile cu o spornică sudoare și că din piepturile voastre am făcut scutul puternic al mîntuirii și al neatărnării Noastre. Duceți acum la casele voastre mulțumirea Mea pentru trecut și bunele Mele urări pentru viitor; spuneți mamei să sădească în inima copiilor lor iubirea lor de Țară și hărnicia la muncă și aduceți-vă aminte că pe plug și paloș se reazemă o mare parte a vieții noastre naționale.

Mă simt așa de legat de scumpa Mea Țară, încât am încredințarea că avem un singur suflet.

Să trăiască România. Doresc să o ved atît de mare și de fericită cît Mî-este de mare dragostea pentru poporul meu.

S O L D A Ț I I

Copilul. Ia ascultă, mamă bună,
 Auzi tobele, cum sună ?
 Uit'te, pe drum înșirați
 Trec mulțime de soldați.

Mulți sunt, Doamne, mulți la număr !
 Toți cu puștile pe umăr.
 Ce frumos se duc la rînd
 De odată toți pășind !
 Înainte toboșerii,
 Musicanții, ofițerii ;
 Eară după musicanți,
 Șiruri lungi de dorobanți..
 Unde merg așa cu zor,
 Par'că-s niște șoimi în sbor ?

Mama. Se duc, dragă, la hotară,
 Să păzească această țară ;
 Să ne apere moșia
 De dușmanî, bată-i pustia ;
 Că dușmanî în lumea mare
 Ca Românul nimeni n'are,
 Ca Românul nimeni nu-i
 Strimtorat în țara lui !
 Câți vecini avem p'aproape,
 Toți ne sapă'n taină groape ;
 Toți ar vrea să ne sugrume,
 Să ne stingă de pe lume.

Și în ura lor cumplită
 Stinge-ne-ar într'o clipită,
 Ne-ar sdrobi, — dar nu cutează :
 Dorobanții staă de pază !..

Copilul. Dragi soldați cu pasul iute !
 Dumnezeu să vă ajute
 De dușmanii ne'mpăcați
 Românimea s'o scăpați..
 Când vă ved, ce bine-mi pare !.
 Ah! de ce nu sunt mai mare,
 Harnic pușca de purtat :
 Să mă fac și eu soldat !

P. DULFU.

Conferința învățătorilor din plasa Branștea județul Iași

Această conferință s'a ținut în localul școlii din comuna Stâncă în ziua de 12 Mai 1891, sub-președinția D-lui :

Ioan Petrov președinte, asistat de D. secretar *Gr. Bantaș*. Invățători prezenți au fost D-nii *P. Hușanu*, *D. Rota*, *D-na Ecaterina Rota*, *M. Stoica*, *I. T. Popovici*, *Gh. T. Popovici*, *Al. Bantaș* și *Al. Vasiliu*.

La ordinea zilei a fost în discuție : prin ce anume chip, s'ar putea procura elevilor nevoieși cărți și haine.

La această discuțiune au luat parte mai mulți D-ni învățători, între cari D-nii *P. Hușanu*, *Gh. T. Popovici* și *Al. Bantaș*, în urma acestei discuțiuni prin vot s'a ales o comisiune compusă din trei învățători, cari vor forma un memoriu asupra următoarelor trei puncte :

1. Cari sunt mijloacele ca frecventarea elevilor să fie regulată ;

2. Cum trebuie să procedeze învățătorul cu educația copilului, față cu cea din casa părintească, și

3. Prin ce anume chip, s'ar putea procura elevilor nevoieși cărți și haine.

În această comisiune au fost aleși D-nii învățătorii: P. Hușanu, D. Rota și I. Petrov, cari vor fi datori a prezenta memoriul în prima conferință.

În urma acestei lucrări, D. I. T. Popovici învățătorul școlii respective, face o lecție practică cu elevii din clasa II, III, IV și V ce-î avea față, asupra gramaticii, arată cum D-sa introduce pe elevi în gramatică, apoi treptat face etimologie, sintaxă și ortografie, această lecție a reușit bine și D-nii învățătorii prezenți au aprobat modul de predare al D-lui I. T. Popovici asupra gramaticii.

Orele fiind 4 p. m., s'a ridicat ședința, anunțându-se cea viitoare pentru ziua de 9 Iunie 1891 ce se va ține în localul școlii din căt. Mânzătești, comuna Bosia; iar la ordinea zilei va fi discuțiunea memoriului format de comisiunea aleasă, precum și alte chestiuni ce se vor mai prezenta.

PREMIILE ACADEMIEI ROMANE

Academia Română publică concursuri pentru premiile următoare :

1) «Premiul Năsturel-Herăscu» de 4.000 lei, se va da în sesiunea generală din anul 1892, unei cărți scrise în limba română, cu conținut de orice natură, publicată în cursul anului 1891.

2) «Premiul Statului Lazăr» de 5.000 lei, se va da în sesiunea generală din anul 1892, unei cărți scrise în limba română, cu conținut științific publicată în cursul anului 1891 sau celei mai importante invențiuni științifice făcute în cursul anilor 1890 și 91.

3) «Marele premiu Năsturel-Herăscu» de 12.000 lei, se va da în sesiunea generală din anul 1893, unei cărți scrise în limba română, cu conținut în orice natură publicată de la 1889 până la 1892.

4) «Premiul Asociațiunei Craiovene pentru desvolta-rea învățământului public» de 1.500 lei, se va da în sesiunea generală din 1892, celei mai bune cărți didactice scrisă în limbă română, tipărită în anii 1890 și 91.

5) «Premiul Statului Eliade-Rădulescu», de 5.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1892, celei mai bune lucrări scrisă în limba română asupra:

«Nașterea și inmormântarea la Români. Doctrine și credințe.»

6) «Premiul Statului Eliade-Rădulescu», de 5.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1893, unei cărți scrisă în limba română cu conținut literar din cele publicate în cursul anilor 1891 și 1892 asupra: «Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic și al compozițiunii lor chimice.»

7) «Premiul Statului Lazăr» de 5.000 lei se va da în sesiunea generală din 1893 celei mai bune lucrări scrisă în limba română.

8) «Premiul G. San-Marin», de 1.500 lei, se va da în sesiunea generală din 1893, celei mai bune lucrări, scrisă în limba română, despre: Considerațiuni asupra comerțului României cu țările streine atât la Orient cât și la Occident, începând cu secolul al XVI-lea până la anul 1800.

9) «Premiul Neuschotz, de 1.500 lei, se va da în sesiunea generală 1893, celei mai bune lucrări, scrisă în limba română asupra următorului subiect: «Compendiū istoric asupra desvoltării industriale la Români până în 1875.»

10) «Premiul Statului Eliade-Rădulescu» de 5.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1894, celei mai bune lucrări, scrisă în limba română despre: «Studiū asupra basmelor române în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu ale popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor României.

11) «Premiul D. Hagi-Vasile», de 5.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1894, unei cărți scrisă în limba română și publicată în anii de la 1888 până la 1893 inclusiv, despre: «Istoria comerțului la Romani sau studiū asupra legislațiunii comerciale în Statul roman, sau orice alte subiecte privitoare la comerțul român.»

12) «Premiul Alexandru Bodescu», de 1.500 lei, se

va da în sesiunea generală din 1894, celei mai bune lucrări scrisă în limba română, despre: Istoria teatrului în România.

13) «Premiul statului Lazăr», de 5.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1895, celei mai bune lucrări scrisă în limba română, despre: «Igiena țăranului român. Locuința, încălțăminte și îmbrăcăminte. Alimentațiunea în diferite regiuni ale țării și în diferite timpuri ale anului.»

14) «Premiul Alexandru Ioan Cuza de 10.000 lei împreună cu procentul acestei sume până la acordarea premiului, se va da în sesiunea generală din 1896, celei mai bune lucrări scrisă în limba română, despre: «Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea principatelor.»

15) «Premiul Alexandru Ioan Cuza», de 6.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1896, celei mai bune lucrări, scrisă în limba română, despre: «Psihologia și metafisica poporului român după literatura populară.»

BCU Cluj / ~~Central University~~ Library Cluj

PESTALOZZI¹

Printre elevii cu plată, Pestalozzi primia câțiva și fără plată cari în schimbul întreținerii ei făceau oarecare servicii domestice. Unul din acești elevi fu și Ramsauer. Pentru elevii catolici angajă un preot catolic să vie pe fiecare săptămână câteodată.

Așa dar anul 1800 se termina cu inaugurarea unui mare institut al lui Pestalozzi, căruia nu-i mai rămânea de cât să supună aprețierii publicului noia sa metoadă, cea ce și făcu în cartea sa intitulată „*Cum învață Gertruda copiii săi*,” a cărei primă epistolă e datată de la întâiu Ianuarie 1801.

¹ Vezi și No. precedente ale acestei reviste.

Să nu ne înșelăm însă crezând că titlul operii corespunde cuprinsului ei, adică să nu ne așteptăm a găsi aci urmarea romanului *Leonard și Gertruda*, căci Gertruda n'are nici un rol în această scriere și care se compune din 14 epistole adresate librarului Gessner.

În epistola primă el se ocupă de sine însuși. «Din anii tinereții mele, scrie dînsul, mî-a bătut inima pentru o singură cugetare: secarea ivorului miseriei în care vedeam cufundat poporul în jurul meu». El istorisește încercarea lui de la Neuhof, apoi anii lui de miserie și desperare, pe urmă meditațiunile lui solitare. Ajungînd la anul 1798, el își varsă amărăciunea sa contra oame-nilor revoluțiunii elvetice, imputându-le că nu i-au recunoscut capacitățile lui politice. După acea povestește reședența lui la Stanz, sosirea lui la Burgdorf (Bertruda) și primele lui încercări în școala D-rei Stähli. În fine, el reproduce cu oarecare esplicări epistola lui Fischer către amicul seu Steinmüller, pastor la Gais, prin care Fischer își da părerea asupra procedărilor de învățămînt ale lui Pestalozzi, poate din primele luni ale lui 1800, când metoada lui era numai în sîmînță.

În epistola a doua, Pestalozzi se ocupă cu educația, experiențele și istoricul lui Krüsi. Urmează apoi aprecierea lui Tobler asupra metodei pestalozziane.

Epistola a treia se ocupă cu biografia lui Buss și aprecierile acestuia asupra *metodei* și a foloaselor ei.

În următoarele trei epistole, Pestalozzi espune legile dezvoltării intelectuale a omului, dupe părerea lui. Repetă mai înainte cele zise mai sus asupra *intuițiunii*, izvorul tuturor cunoștințelor umane și asupra necesității de a clasa intuițiile, subordonând părțile secundare celor esențiale; apoi ajunge la punctul principal al cărții lui, punctul considerat de dînsul ca marea sa descoperire, unde spune că acele idei vii, dar confuze, asupra învățămîntului elementar se rostogoliră astfel

lung timp în spiritul lui. «Tot în starea aceasta le-am reprodus și în memoriul meu, adaugă el: dar chiar atunci eu încă nu știusem descoperi între ele și legile mecanismului fizic o înlănțuire nentreruptă, n'ajunsesem să determin cu siguranță elementele prime care trebuiau să fie punctul de plecare al seriilor intuițiilor noastre artificiale... În fine, acum de curând, ca un *Deus ex machina*, îmi veni în minte cugetarea că izvorul tuturor cunoștințelor noastre constă în *număr*, în *formă* și în *vorbire*».

Voind să afle procedura omului cultivat care vrea să analizeze și să deslușească treptat un subiect oarecare obscur și complicat pentru dînsul, îi veni în minte întrebarea: care este și care trebuie să fie acea procedură?

«În asemenea cas, zice el, omul va trebui să-și dirigă atenția spre următoarele trei puncte:

«1° Câte obiecte sunt în față și de câte feluri?

«2° Ce aparentă au? care e forma, culoarea lor?

«3° Cum se numesc? Cum își poate înfățișa fiecare din ele prin un sunet, prin un cuvînt?

«Dar succesul acestei cercetări presupune la acel om dezvoltarea facultăților următoare:

«1° Facultatea de a cuprinde cu vederea forma obiectelor și de a și le reprezenta;

«2° Facultatea de a deosibi aceste obiecte unele de altele din punctul de vedere al numărului și de a și le reprezenta limpede ca unitate sau pluralitate;

«3° Facultatea de a repeta, prin vorbire, acea reprezentare a unui obiect din punctul de vedere al numărului și al formei, și de a le face astfel neuitate.

«Conchisei deci că numărul, forma și vorbirea sunt câteși trei mijloacele elementare ale învățămîntului, pentru că suma tuturor caracterelor esterne ale unui obiect se află strânse în marginile conturului și relațiilor sale numerice, și că conștiința mea și-l apropiază

prin vorbire. Artă învățămîntului decî trebuie să aibă ca regulă statornică de a se rezuma pe această întreită temelie ca să ajungă la întreitul rezultat următor :

«1° A învăța pe copil să cuprindă fiecare din obiectele ce i se dă spre cunoștință ca o unitate, adică ca separat de acelea cu cari pare legat ;

«2° A-l învăța să deosibească forma fiecărui obiect, adică dimensiunile și proporțiile lui ;

«3° A-l împrieteni cât mai curînd cu vorbele și numele tuturor obiectelor cunoscute lui.

«Și, pentru că instrucția copiilor trebuie să plece de la aceste trei puncte elementare, negreșit că primele silințe ale dascălului trebuie să tindă a face aceste trei elemente cât se poate mai simple, mai întinse și mai armonice.

«O singură greutate mă făcea să mă îndoiesc a primi aceste trei principii elementare ; adică mă întrebam eu, pentru ce toate calitățile lucrurilor cunoscute noă prin cele cinci simțuri ale noastre n'ar fi prime elemente ale cunoștințelor noastre întocmai ca numărul, forma și numele? Dar recunoscuî îndată că toate obiectele posibile aū neapărat numărul, forma și numele, pe cînd nici una din celelalte calități cunoscute prin cele cinci simțuri nu este comună tuturor obiectelor și ele se rapoartă imediat la cele trei elemente principale ale cunoștințelor noastre. Prin urmare, în instrucția copiilor, cunoștința tuturor celorlalte calități ale obiectelor trebuie raportată imediat la cunoștința prealabilă a formei, a numărului și a numelui. Văzuî atunci că, prin cunoștința unității, a formei și a numelui unui obiect noțiunea ce am despre dînsul, devine o noțiune determinată ;¹ că prin cunoștința succesivă a celorlalte

---

¹ Bestimmte Erkenntniss.

atribute ale lui, această noțiune devine o noțiune clară ;¹ că în fine, prin cunoștința tuturor caracterelor lui, această noțiune devine o noțiune distinctă².

«Mersei încă mai departe și recunoscui că toate cunoștințele noastre provin de la trei facultăți elementare :

«1° Facultatea emisiunii sunetelor, de unde vine aptitudinea vorbirii ;

«2° Facultatea represintării nedeterminate și pur sensibilă, de la care vine cunoștința formelor ;

«3° Facultatea reprezentării determinate și nu numai pur sensibilă, de unde vine cunoștința unității și cu dînsa aptitudinea a numera și calcula.

«Afel se găsește deslegată problema și nimic nu mai împedică aplicarea *legilor mecanice* (ce eă recunosc de temeliile învățămîntului) la *formele învățămîntului* ce experiența veacurilor a procurat neamului omenesc spre a servi desvoltării sale : scrierea, citirea, calculul, etc.» BCU Cluj / Central University Library Cluj

Această aplicare practică a metoadăi lui Pestalozzi, amănunțit el o arată în a șaptea și a opta epistolă, unde se tractează despre învățămîntul elementar al limbii, al formei și al calculului.

Învățămîntul elementar al limbii cuprinde studiul sunetelor, vorbelor și al limbii proprii zise. Pedagogul nostru vrea ca copilașul să se familiarizeze cu sunetele simple (ba ba ba, da, da da, ma ma ma, la la la, etc.), chiar înainte de a fi în stare să vorbească, pentru ca urechia-î să se deprindă a le prinde. Mai târziu, mama îl va pune să repete șirurile de silabe cari formează *Abecedarul* metoadă. În același timp copilul va începe studiul vorbelor sau mai bine și studiul numelor ; Pestalozzi e convins că e de cea mai mare însemnătate

¹ Klare Erkenntniss.

² Deutliche Erkenntniss.

ca copilul să dobândească de timpuriu un vocabular foarte bogat care-l va pune în stare să numească fiecare lucru pe adevăratul său nume. El proiectează compoziția unei cărți, *Cartea numelor*, care va da, «prin gravuri colorate, noțiuni intuitive despre obiecte și proprietățile lor; planul general al cărții e făcut așa în cât să treacă în revistă lucrurile cele mai însemnate din lumea esternă». Mamele vor arăta copilașilor acele chipuri, și pentru ca mama cea mai nenvătăată să-și poată face datoria de dascăliță începătoare, fără să se încurce și fără să greșească, Pestalozzi îi va da o cărțică după care dînsa va repeta vorbă cu vorbă copilului. Ca studiu suplimentar, copilul va învăța șiruri de nume cari i se vor da ca exerciții de citire, când își va fi terminat abecedarul, și cari nume vor arăta lucrurile cele mai însemnate în domeniul întreg al naturii, în istorie și geografie, în toate ramurile ocupațiilor omenești. Studiul limbii propriu-zis, care urmează studiului numelor, trebuie să învețe pe copil a cunoaște și a numi calitățile, însușirile lucrurilor; apoi să exprime condițiile lucrurilor, schimbările stării lor și relațiile lor, prin ajutorul verbelor și verbelor accesorii. În acest scop, Pestalozzi estrage din dicționar serii de substantive lângă cari pune adiectivele ce le convine, sau viceversa. Intrebuintarea verbului, adică construirea frazii, va fi învățată de copil mai întâiu de la mamă-sa. Fără să dea vr'o regulă, mama va repeta la început copilului fraze simple; apoi i va da întrebări, îndatorindu-l să completeze o frază începută de ea. «Asfel, zice Pestalozzi, trec în revistă toate declinările și conjugările, toate verbele simple și compuse...; apoi înaintez încă și largesc cercul acestor exerciții construind fraze din ce în ce mai determinative și întră treptat în desvoltări mai variate; fiecare din aceste fraze va fi conjugată la toate persoanele și la toți tim-

pii;... pentru ca să se mai mărească puterea intelectuală dobândită prin aceste exerciții, i adaug modele de descrieri de lucruri sau de fapte materiale..... Aș voi să termin seria acestor exerciții de limbă cu o carte ce voi lăsa la moarte elevilor mei; în acea carte, imi propui ca cu ocazia verbelor principale să învăț pe copii considerațiile morale cele mai însemnate relative la stările sau acțiunile exprimate prin acele verbe¹.

Multe lucruri bune dar și rele se află destule în aceste proceduri ale lui Pestalozzi, cea ce recunosc el însuși. Din care cauză o mare parte din proiectele lui nu fură puse în practică.

Invățămîntul elementar al formei ca punct de plecare are arta de a măsura care conduce la desemn; desemnul conduce la scriere. Artă de a măsura se va învăța printr'un *ABC al intuițiunii*, adică printr'o serie de măsuri ce s'ar putea aplica la toate formele posibile și ar permite deta la le evalua dimensiunile și proporțiile: «Acest *ABC* al intuițiunii va înlesni copilului studiul formelor tot atât cât *ABC* al sunetelor îi înlesnește studiul limbii.» Temelia lui *ABC* al intuiției e pătratul la care Pestalozzi reduce toate celelalte figuri; pătratul e împărțit prin linii drepte orizontale și verticale, și aceste împărțiri procură proceduri sigure, spre a determina și măsura toate unghiurile, cercul și arcurile cercului. Desemnul vine în mod firesc în urma acestor exerciții, căci ele este o punere în lucrare a formelor ce copilul a observat și și a asimilat; el începe cu linia orizontală, trece la linia verticală, apoi la unghiul drept, etc. etc. Scrierea e un fel de desemn liniar particular, care nu mai este de cât un joc pentru copil, odată ce are mâna și ochiul potrivit eserci-

¹ Cartea despre care vorbește aci Pestalozzi este negreșit cea intitulată *Dascălul natural de școală* și despre care vom vorbi mai în urmă.

tate. Pentru desemn și scriere, Pestalozzi vrea să dăm la început copiilor condei și placă de ardosie.

--*Învățământul elementar al calculului* are de principiu formula: «unu și unu fac două; unu din două rămâne unu.» El se face în mod concret și fără ajutorul cifrelor. La început, tăblițele de carton cu litere, cu ajutorul cărora copilul învață alfabetul, servesc și la învățarea socotelilor, a adunării și a scăderii. Aceste tăblițe mobile sunt apoi înlocuite printr'un tablou în care unitățile sunt arătate prin bețișoare sau punte. Calculul fracțiilor se învață prin alte tablouri înfățișând pătrate împărțite în diferite feluri: primul tablou cuprinde unsprezece rânduri compuse fie care din zece pătrate; pătratele rândului întâiu sunt întregi, ale rândului al doilea sunt tăiate în două părți egale, ale celui d'al treilea în trei, etc., până la zece; un al doilea tablou arată sub-împărțiri ale acestor împărțiri simple: pătratele cari, în tabloul întâiu, erau împărțite în două părți egale, aci sunt în două, patru, șase, opt, zece, doăsprezece, patrusprezece, șaisprezece, optsprezece și doăzeci de părți; pătratele din rândul următor sunt divizate în 3, 6, 9 etc.

Dar lucrurile acestea nu fură definitive, căci atât procedurile pentru învățământul limbii, cât și cele închipuite de Pestalozzi pentru învățământul măsurilor, desemnului, adică *A B C al intuițiunii* și cărțile elementare de calcul, făcute dupe programul din 1801 și publicate în 1803, fură îndată părăsite.

În a noa, a zecea și a unsprezecea epistolă, autorul adaugă deosibite dezvoltări la principiile spuse la epistolele precedente, fără însă a limpezi pe deplin ideile ce cunoaștem.

În a doăsprezecea epistolă arată neapărata trebuință de a cultiva la om nu numai cunoștințele¹ ci și apti-

¹ Kenntnisse.

tudinile practice ¹, sau aplicarea puterilor intelectuale fizice la feluritele moduri de activitate ce cere viața socială și exercițiul unei profesii.

În cele două epistele cu cari se termină valomul, Pestalozzi tractează despre educația morală și religioasă. El spune că sentimentele de dragoste, de încredere, de recunoștință și de ascultare cari se dezvoltă în inima omului, își au izvorul lor principal în relațiile dintre mamă și copilul ei.

Meritul principal însă al acestei cărți a lui Pestalozzi nu stă în partea ei tehnică espusă pe scurt până aci, unde se esplică metoada lui de învățămînt, care azi nu mai are aproape nici o valoare, ci cea ce a făcut succesul ei cel mare, cea ce a rămas viă și merită chiar astăzi să fie citită de toți, sunt paginile cari tractează despre educațiunea generală. Apelurile lui patetice către mame, cuvintele lui pline de căldură în favoarea bietului popor ignorant și prost, ce dinsul ar voi să ridice la o condiție umană, mușcărilor lui contra pendantismului care ucide în om puterile cele vii ale spiritului.

Ediția a doua a cărții „*Cum Gertruda învață copii săi*“ a fost publicată de Pestalozzi la 1820, cu mai multe schimbări, ștergând unele părți și adăugând altele noi.

În limba română această carte a fost tradusă și de subsemnatul și publicată în revista pedagogică „*Lumină pentru toți*,“ anul I, II și III.

Drept vorbind cam aci se finește cariera activă a lui Pestalozzi, care i-a cîștigat renumele; de aci înainte el s'a dat la punerea în practică a teoriilor sale, dar practica lui nu era conformă principiilor ce propagase, de aceea practica lui nu i-a adus mult la reușita căștigată prin scrierile lui.

Eniū Bălțeanu

¹ Fertigkeiten.

PARERI PEDAGOGICE SI MAXIME

1. Practica virtuților de familie contribuiește la nașterea tuturor sentimentelor lăudabile și generoase.

2. Fericirea e totdeauna recompensa unei familii virtuose și strâns unită.

3. Cine caută fericirea afară din familie, n'o poate afla nicăieri.

4. Distracțiunile sgomotoase ne turbură mintea și ne seacă inima.

5. Instrucțiunea este astăzi mai tot așa de trebuincioasă omului ca și alimentele ce'l nutresc și aerul ce respiră.

6. Copilul lăsat în fanteziile lui este o desordine socială¹.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

7. Numai instrucțiunea ne face capabili de a ne achita de toate datoriile noastre și de a ne regula afacerile.

8. A lipsi unui copil încrederea în părinții săi, este unul din cele mai mari nenorociri ce i se poate întâmpla.

9. Inteligența și munca omului îl fac domn al naturii.

10. Cugetele formează inima, inima formează conduita și aceasta regula.

11. Părinții cari n'ar voi sau n'ar ști să cultive într'un mod religios, moral, sănătos, spiritul copiilor lor, le falsifică buna lor direcție socială.

¹ Labouisse.

12. Educațiunea omului trebuie să se înceapă chiar din anii prunciei, spre a'l putea din vreme prepara pentru scopul cu care este născut.

13. Toate acțiunile părinților se imprimă în copii cu atâta fidelitate ca și cum își observă cine-va chipul într'o oglindă.

14. *Suvenirile istorice sunt pentru o națiune, ceea ce-î temelia la o casă.*

15. Desvoltarea naturēi umane este subordonată imperiului legilor naturale prin cari trebuie să se confirme orī-ce bună educațiune. **(Pestalozzi)**

16. Natura obligă pe părinți să îngrijească de educațiunea fizică a copilului încă din momentul concepțiunii, pentru că sănătatea conceputului depinde de la aceea a părinților.

17. Memoria reamintește trecutul, iar imaginațiunea alcătuește viitorul; una conservă, repetă, ceea ce cealaltă creează, combină. **(Girando)**

18. Omul devine sclavul capriciilor sale atunci când rațiunea nu lucrează împreună cu dēnsul. **(Nyemeyer)**

19. Educațiunea morală este adevărata cale prin care omul ajunge la scopul destinațiunii sale.

20. Religiuena este o lampă tot dauna aprinsă, care luminează locurile cele mai ascunse și prin ajutorul căreia se previn multe obstacole, abuzuri și desordini secrete cari enervează disciplina și o ruinează în urmă. **(Frayssinous)**

21. Morala umană este o roată care neavând cine o mișca, nu folosește nimic. (Rollin)

22. Lucrarea corpului fortifică membrele sale și aceea a spiritului mărește inteligența și formează voința organului. (Charles-Sainte-Foi)

23. Fără supunere, educațiunea nu este posibilă. (Girand)

24. După cum tatăl și mama știu conduce frânele juneței, se înalță sau se degradează inima copilului

25. Omul care se dezvoltă după legile naturii, pătrunde în adâncul adevărului și găsește calea fericirii. (Pestalozzi)

(Culese de I. Rădulescu, Frăsinet Vlașca).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LECTII DE PROBĂ CU POESII

Stimabile Domnule Redactor!

Sunt trei ani de când învățătorii din „Carpații Sucevei“ ținem conferinți parțiale o dată pe lună. Până în anul corent s'a desbătut chestiuni ca: datoriile învățătorului, mijloacele de introducerea lucrului manual, de a atrage copiii la școală, biblioteca școlară, conferinți ținute sătenilor, etc. etc. In ziua de 12 Maiu a. c. fiind întrunirea la școala de băeți din comuna Barca, județul Suceava, s'a ținut cu elevii clasei a V-a o lecție de probă „Poesia Sergentul“, al cărei plan întocmit la timp, cu respect vi-l presint D-voastră cu rugăminte să bine-voiți a îi da loc în coloanele onor. D-voastră reviste.

Vă salut cumultă stimă

N. C. DRĂGUȘEANU.

Lecția de probă. — Poesia Sergentul

Tratată cu elevii clasei a V-a la școala de băieți din comuna Borca, județul Suceava, în conferinți parțiale la 12 Maiu 1891, de către D. N. C. Drăgușanu, învățătorul respectiv. Cele-lalte clase fiind ocupate

PLANUL

1. Introducere și întrebare despre înțelesul cuvintelor marcante. 2. Istorisirea de către propunător, cu cuvintele sale proprii. 3. Istorisirea de către elevi. 4. Citirea de către propunător (declarând). 5. Citirea de către copii (declarând). 6. Analiza rațională cu observări asupra ortografiei. 7. Deducerea părții patriotice și morale. 8. Tema.

NOTĂ. Propunătorul intră în clasă, se face rugăciunea prin canto (după comandă), se recomandă copiilor să stea drepti, capul sus, mânele pe bancă și să fie atenți. Face inspecție prin bancă spre a se convinge despre curățenie. Intreabă de vre-unul a adus ceva pentru casa de economie. Propune pentru ocuparea celor-lalte clase în acest timp următoarele:

Clasa I {	Secția I. Scrierea pe plăci.
	" II. " " hârtie a poesiei „Către un școlar.“
	" II Scrierea pe caete a poesiei „Plugurile“
	" III " " " " " „Banul Mărăcine.“
	" IV " " " " " „Oda ostașilor Români.“
	" VI Transformarea în prosă a poesiei „Peneș Curcanul.“

TRATAREA

1. Copiii clasei a V-a eșind în rind, afară din bănci, și avind cu ei cărțile de citire se vor întreba :

De aici din sat sunt flăcăi în armată?... Pe la ce corpuri?... Știți D-voastră că militarii cu minți sunt avansați, îi îngrădiază?... Ce grade cunoașteți D-voastră?... Ați văzut sergent?... Acel ce comandă la 1000 oameni (un regiment) se numește colonel, și fie-care regiment are un steag. Cum e steagul?... (se compară cu al școalei). Ce e acea redută?... Când se fac, saū e trebuințe de redute?... De aici din sat fost-au cine-va în rebel?...

Care din cei foști în rebel are vre-un semn de cinste la piept?... Cum se numesc acele semne?... Cum se numesc acei ce fac vre-o isbândă însemnată în război?... Vă amintiți ce se numesc fanfare?... Eroii legendari?... (Astăzi aveți lecție după legendă). Unde vine Plevna?... Vaslui, etc. etc.

2. Fiți cu băgare de seamă copii, astăzi voesc a vă spune o istorie de toată frumusețea; cum un colonel rus a salutat pe un sergent român: Sunt aproape 14 ani de când aproape de orașul Vaslui, pe un drum plin de colb și în timpul verii pe când arșița soarelui e nesuferită, venea din bătălia de la Plevna un sergent. Hainele pe densul erau rupte cu desăvârșire, căciula spartă de gloanțe; însă fața îl arăta a fi viteaz mare, pe pietul lui se vedeau strălucind decorațiile: «Steaua României» (din partea Domnului Român) și «Crucea Sfântului Gheorghe» (din partea Impăratului Rus), și fiind-că avea o rană la un picior se asezase pe marginea șanțului, la umbra unui stejar, ca să se mai odihnească puținel. Nu după multă vreme aude sgomot de arme, trimbițe, tobe, tropot de cai. etc. Vede că era un corp de armată rusească (în regiment). Când colonelul ajunge în dreptul lui și vede pe piept «Crucea Sfântului Gheorghe» și «Steaua României» oprește regimentul și 'l salută întrebându'l că cine 'i-a dat acele decorații și pentru care fapte, precum și ce grad are? (ce credea colonelul?... «Crucea Sf. Gheorghe» o poate purta ori-cine?...) el răspunse că Impăratul Rus și Domnitorul nostru (pe atunci nu era Rege, nici țara regat), pentru că a fost cel d'înteu care cu steagul în mână a sărit în reduta turcească și le-a luat steagul lor și că are grad de dorobanț.

(Vedeți că n'avea nici cum mândrie). După aceste vorbe, colonelul îi întinde mâna și dă ordin de salută

tot regimentul pe sergentul ce purta decorațiile și pleacă.

3. Ce am spus?... Cine venea spre Vaslui?... de mult?... Cum îi erau hainele?... De unde venea?... Ce avea pe piept?... Ce avea la picior?... Pe când se odihnea ce aude?... etc. etc. L. Istortsesc de la început? Așa mai departe, etc. etc.

4. Această istorioară se găsește și în cărțile D-voastră sub formă de poezie, deschideți cărțile la pagina 385. Ascultați, am s'o citesc eu întîi și fiind-că o poezie n'are nici o atragere, dacă nu i se dă tonul potrivit (declamație). observați dar și de astă dată aceasta :

Pe drumul de costișe ce ducea la Vaslui,
 Venea un om cu jale zicînd în gîndul lui:
 „Mai lungă'mi pare calea acum la 'ntors acasă...
 „Aș vrea să sbor și rana din pulpă nu mă lasă!“...
 . . . . . etc., etc.

5. Intocmai după cum am citit-o eu citește-o și D-ta. L. D-voastră uitați-vă pe cărți. Mai departe A. etc. etc.

(Dacă copiii nu reușesc a imita pe învățator vor citi declamînd împreună).

PAUSĂ, MIȘCĂRI GIMNASTICE

6. A. Citește strofa I-a?... Ce se numește costișă?... Unde ducea?... De la noi încotro vine Vasluiul?... Cam ce distanță e până la Vaslui de aici?... Cine venea pe costișe?... Ce zicea omul în gîndul lui?... Cum îi erau hainele?... Cum mergea?... Cum îi era fața? etc. etc. (Tot odată cu observări asupra ortografiei și așa mai departe).

7. Copii! acel om ars de soare, prin colb și rănit, totuși avea fața veselă, în ochii lui strălucea umbre de eroi legendari; decî era vesel de cele ce suferea. Prin el ne amintim credința și vitejia strămoșilor noștri :

Mircea, Ștefan și Mihaî, să ne mândrim și să căutăm a fi vrednici și pe viitor a ne numi strănepoții lor.

La ori-ce greu întocmai ca acel sergent, să punem pieptul pentru țară și să ne iubim patria noastră ca și el care cu credința în Dumnezeu, care de și rănit, a eșit biruitor.

8. Invățați pe din afară această poesie, să știți a face unul pe sergent, altul pe colonel și s'o scrieți pe caete întocmai precum e în carte.

După comandă se strâng caetele de pe bancă de pe la cei-l'alți pentru corectare, strângerea cărților, mânele pe bancă, canto: «Saltă Române» și «Trăiască Regele» și face rugăciunea prin canto și se eliberează copiii. În urmă cei-l'alți colegi iaă pe rind cuvîntul spre a'și arăta părerile și precederile D-lor.

N. C. Drăgușeanu

Invățătorul școlăi de băeți din comuna
Borca, județul Suceava.

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

METODICA RELIGIUNEI

I. LECȚIUNI

estrasede dintr'un op, care are să se publice în cursul anului curent

A. Istorisiri despre lucrări religioase și morale

*Iisus ca prunc în biserică*¹

I

Introducere. Voi ați auzit, dragii mei, de multe ori vorbindu-se de Domnul Christos. Icoana aceasta² ne înfățișează pe Domnul Christos. Uitați-vă bine la ea! (Invățătorul o arată tuturor elevilor, intrând însuși cu

¹ Lecțiunea se va ține numai după prima conducere a elevilor în biserică (vezi § 19).

² De sine înțeles că dacă în școală nu este cum-va Icoana Mântuitorului, invățătorul va lua una cu sine spre a o arăta elevilor la momentul potrivit.

ea printre bănci, ca fie-care elev să o poată vedea bine de la locul său). Vedeți cum ridică mâna dreaptă în sus și cum ține degetele? Tocmai așa face și preotul în biserică când bine-cuvintează pe popor. Domnul Christos, uitați-vă bine, încă preot și e îmbrăcat în haine de preot. El bine-cuvintează pe pruncii cei buni, de aceea ridică mâna aceasta. Pruncilor, cari nu sunt buni, le face numai cu degetul, ca și cum 'i-ar amărîța și le-ar zice: să se poarte bine ca să 'i bine-cuvinteze și pe ei.

Domnul Christos însă n'a fost totdeauna așa de mare cum îl vedeți inchipuit aici în icoană. El a fost odată copil, așa de mic ca și voi. Dar a fost așa de bun și ascultător, așa 'i plăcea școala și biserica în cât toată lumea îl iubea.

Dacă 'mi făgăduiți că 'ți fi cu băgare de seamă, eu vă voi spune o istorioară foarte frumoasă despre purtarea Domnului Christos ca băiat. Fiți dar cu băgare de seamă, că apoi am să vă întreb și să vă ved care m'a ascultat și care știe să 'mi spună istorioara. Care va ști 'mi va face bucurie, ba o va spune și celor de acasă ca să se bucure și ei.

(Narațiune). Departe, departe, colo unde răsare soarele este o țară frumoasă ca țara noastră. În acea țară care se chiamă Palestina, a trăit Domnul Christos. În Palestina, când a fost Domnul Christos pe pământ, nu era de cât numai o singură biserică într'un oraș mare și frumos, Ierusalim, De aceea oamenii cari locuiau departe de Ierusalim puteau să meargă și să se roage lui Dumnezeu în biserică numai la sărbătorile cele mari. Când a fost Domnul Christos de 12 ani, a rugat pe maică-sa să 'l ducă și pe el la biserică. Maică-sa Maria 'l-a luat cu sine când a mers pe la Paști la biserică. Ei, fiind oameni săraci, au mers pe jos mai multe zile că Ierusalimul cu biserica era departe de casa lor. Și

totuși Domnul Christos s'a dus cu drag și cu voie bună. Ascultați să vi-o mai spun încă o dată și apoi ne vom întreba. (Repetește narațiunea). Apoi :

(*Tractarea*). Ce am zis eu că se află colo departe de răsărit ? A.

Cum se numește țara aceea de la răsărit care e așa de frumoasă ca țara noastră ? I. A. C.

Ziceți cu toții : «Palestina» încă odată și încă odată !

Dar țara noastră cum se numește ? L. B. Z.

Ziceți cu toții : «Țara noastră se numește România,» încă odată și încă odată.

Aveau oamenii din Palestina pe vremea Domnului Christos biserici prin toate satele și orașele, ori nu aveau ? M.

(Dacă oamenii din Palestina n'aveau de cât numai o singură biserică). Unde era biserica aceea ? N. O. P.

Așa, biserica din Palestina se află în orașul Ierusalim ?

Ziceți cu toții : «Ierusalim», încă odată și încă odată.

Cum am zis eu că era orașul Ierusalim ? R.

Auzit-ai să fie și în țara noastră vr'un oraș mare și frumos ? S.

Care mai știe să-mi spună numele vre-unui oraș mare și frumos ?...

Puteau să meargă la biserică în toate Duminecile și sărbătorile oamenii cari locuiau prin sate și orașe departe de Ierusalim ? U.

Pentru ce în Palestina oamenii cari nu locuiau în Ierusalim nu puteau să meargă la biserică în toate Duminecele și sărbătorile ? V.

Așa ! Oamenii din Palestina, cari nu locuiau în Ierusalim nu puteau să meargă la biserică în toate Duminecele și sărbătorile, pentru că ei locuiau departe de biserică.

Dar dacă oamenii din Palestina nu puteau să meargă

în toate Duminicile și sărbătorile, când mergeau ei la biserică? B.

— Așa, oamenii din Palestina mergeau la biserică când erau sărbătorile cele mari.

Ce făceau oamenii dacă mergeau în biserică din Ierusalim? C.

Dar noi ce facem dacă mergem în biserică? D.

Așa, în biserică noi ne rugăm și cântăm.

Ce cântări bisericesti am învățat noi până acum?
E. F. G.

Cântările acestea le vom cânta și acum: Sculați!

(Aci se cântă cântările: Amin, Dă (ne) Doamne, Ție Doamne, Doamne miluește (ne). Ședeți! atenți;

De câți ani era Domnul Christos când a rugat pe Maică-sa să'l ducă și pe el la biserică? H.

A așteptat Domnul Christos să'l silească maică-sa să meargă la biserică, ori a rugat'o el ca să'l ducă la biserică? I.

Așa! Vedeți, dragii mei, Domnul Christos n'a așteptat să'l îndemne măicuța-sa, ci s'a rugat el să 'l ducă la biserică. De aceea și iubește Domnul Christos pe copii, cari nu așteaptă să 'i silească părinții ca să meargă la școală și la biserică, ci se duc ei de bună voie.

Cum a chemat pe Maica Domnului Christos? L.

Care știe cum mai numim noi pe Maica Domnului Christos?

Să vă spun eu: Noi numim pe Maica Domnului Christos și Maica Precista.

Cum mai numim noi pe Maica Domnului Christos?
M. N. O. P.

Așa! ziceți cu toții: Noi numim pe maica Domnului Cristos și Maica Precista.

La ce sărbătoare a adus Maica Precista pe Domnul Christos la biserică? R.

Ce lucruri frumoase, cam așa ca merele căpătați voi la Paști? S.

Ce facem noi cu ouăle roșii la Paști? T.

Ce zicem noi când ciocnim ouăle roșii? U. V. Z.

Așa, când ciocnim ouăle roșii noi zicem «Christos a înviat» și «adeverat că a înviat!»

Dar cum ne salutăm noi la Paști, zicem și atunci bună dimineța, bună ziua, ori cum zicem? B. C. A.

Așa! La Paști nu zicem bună ziua, bună dimineța, ci «Christos a înviat».

Ziceți cu toții: Christos a înviat, încă odată și încă odată.

Dar cum răspundem la salutarea: «Christos a înviat»? E. D. F.

Așa! ziceți cu toții: «Adeverat că a înviat», încă o dată și încă odată.

Voi nu știți pentru ce zicem noi la Paști «Christos a înviat» și «adeverat că a înviat». Ascultați să vă spun eu:

Jidovii erau oameni răi; ei au prins pe Domnul Christos, 'l-au bătut și 'l-au batjocorit, 'i-au bătut cuie prin mâni și prin picioare și 'l-au restignit pe o cruce de a murit. Icoana (crucea) aceasta vă înfățișează pe Domnul Christos restignit pe cruce. (Aici învețătorul arată elevilor său o icoană sau o cruce pe care e zugrăvită restignirea). Uitați-vă bine la ea, priviți cum curge sângele din mâni și din picioare, pe unde au pătruns cuiele; uitați-vă, aici la coastă 'l-au străpuns cu o sulită și din rană curge sânge; pe cap 'i-au pus o cunună de spini și 'i-au apăsato așa de 'i-au intrat spinii prin piele și sângele îi curge pe obraz.

Pe Domnul Christos 'l-au omorît Vineri înainte de Paști și 'l-au și îngropat tot în acea zi. Dar în ziua de Paști, adică Duminică, când se lumina de ziua, Domnul Christos a înviat din groapă, adică s'a făcut iar viu. De aceea dar zicem noi la Paști «Christos a înviat» și

«adeverat că a înviat», pentru că Domnul Christos, pe care 'l-au fost omorît jidovii, a înviat în ziua de Paști.

Ce au făcut jidovii cu Domnul Christos? H.

În ce zi au omorît jidovii pe D. Cristos?

Ce s'a întâmplat cu D. Christos în ziua de Paște? L.

Așa dar: pentru ce zicem noi «Cristos a înviat» și «adeverat că a înviat? M,

Cum călătoresc oamenii cei săraci, cari n'au trăsura și nici bani ca să plătească cărașie? N.

Dar Domnul Christos cu Maica Precista cum au călătorit până la Ierusalim? O.

Pentru ce Domnul Christos cu Maică-sa au călătorit pe jos până la Ierusalim? P.

Vedeți, dragii mei, Domnul Christos și Maică-sa au fost săraci, ca să ne arate și nouă, că și noi putem să fim cât de săraci și să fim buni, cum au fost și ei. Când mergi pe jos mai multă vreme și 'ți este cald și te ostenești, mergi mai departe cu drag și cu voie bună sau nu? R.

Dar Domnul Christos, care a mers pe jos mai multe zile, cum s'a dus, cu drag și voie bună, ori numai de silă? S.

Așa! de și a mers mai multe zile și s'a ostenit, Domnul Christos a mers tot cu drag și cu voie bună. De aceea și iubește el pe acei copii, cari merg cu drag și cu voie bună la școală și la biserică.

(După aceasta învățătorul *reproduce* însuși narațiunea, esact, apoi pune pe copii să o reproducă și ei, spunându-le să gândească la ceea-ce au învățat, ca în lecția următoare să știe fie-care și că dacă vor ști, le va spune cum s'a purtat Domnul Christos în biserică).

Simion Popescu

ÎMBUNĂTĂȚIREA SOARTEI CLERULUI

Mitropoliții și episcopii români au făcut un proiect de lege pentru îmbunătățirea clerului mirean și a bisericilor. Acest proiect s'a citit în Senat.

Pentru întreținerea bisericilor se propune 50 lei lunar pentru o biserică parochială de oraș, 30 lei lunar pentru o biserică filială de oraș, 25 lei lunar pentru o biserică parochială de sat, 12.60 lei lunar pentru o biserică filială de sat.

Cumpărarea de cărți și micile reparațiuni ale bisericilor se fac din suma prevăzută aci mai sus.

Reparațiile mari și cumpărarea de veștminte și odoare bisericesti sunt în sarcina celor ce le întrețin.

Retribuția lunară a personalului bisericesc va fi :

200.—lei pe lună pentru preotul paroch din oraș.

166.60 » » » ajutor »

166.67 » » » diacon din oraș.

100.00 » » » » din mon. și schit. m.

100.00 » » » preotul paroch rural.

83.34 » » » » ajutor »

100.00 » » » cântăreț din oraș.

80.00 » » » paracliser »

33.34 » » » cântăreț din sat.

La preoții și diaconii cu curs seminarial de gradul II li se va da un plus de 50 lei lunar, iar la cei cu facultate 100 lei în plus.

Preoții parochi și ajutoarele lor, din orașe și sate, vor împărți egal între dinșii și preoții aflați astăzi de prisos într'o parochie, toate lefile și toate beneficiile acordate prin această lege, până când preoții de prisos vor fi mutați la alte biserici. Dacă însă preoții aflați astăzi într'o parochie n'ar voi să se permute în locul vacant desemnat de episcopie, rămân în disponibilitate

și nu se mai pot bucura de beneficiile prevăzute în legea de față.

Întreținerea bisericelor și retribuția personalului lor se va plăti de ministerul cultelor.

Pământurile date preoțimii sătești sunt în folosul clerului care deservește bisericile și pe creștinii parohiei respective. Ele se vor scuti de ori-ce dare către Stat, județ și comună. A treia parte din aceste pământuri se vor lăsa de preoți în folosul cântăreților.

Unde preoții n'au primit pământ, precum și la preoții și diaconii de pe la mănăstirile și schiturile de maici, salariul acestor preoți și diaconi va fi crescut lunar cu 20 lei și al cântăreților cu 10 lei.

Locuitorii parohiilor vor construi casele necesare servitorilor bisericesti.

Preoții, diaconii, cântăreții și paraclisierii sunt scutiți de ori-ce serviciu comunal sau județean, care ar împiedica mersul regulat al serviciului religios în biserică și prin popor.

Bisericile cu fonduri proprii pot avea un personal și mai numeros și mai bine plătit, dar nici odată mai puțin de cât este stabilit prin legea de față.

Orcine ar vrea să facă o biserică, vor face aceasta numai cu invoirea chiriarchului (episcop sau mitropolit), dupe ce mai întâiu vor asigura la casa de depuneri sau în vr'un imobil, fondul necesar pentru întreținerea bisericii și a personalului, conform legii de față.

Personalul bisericesc *din toată țara*, fără deosebire, se va supune legii pensiunilor.

Bisericile din parohii pot primi donațiuni și legături conform codului civil.

Un regulament special, făcut de Sf. Sinod, va regula vînderea obiectelor sacre necesare cultului religios (cărți, icoane, făclii, etc.) în scop de a spori venitul

bisericilor și al personalului peste cele prevăzute prin prezenta lege.

Dacă aceste propuneri se vor realiza, atunci clerul român nu se va mai putea plânge. Aci însă avem două obiecțiuni de făcut: *a)* pentru ce în această lege se vorbește numai de drepturi și beneficii fără să se zică nimic și despre datorii: *b)* de unde se vor lua banii pentru plata întregului personal bisericesc ?

De sigur că aceste salarii ar ocaziona un mare gol în casa statului. Ar trebui puse oare-cari noi contribuții.

În fine, inițiativa e bună, rămâne căutarea mijloacelor pentru punerea ei în practică.

E. B.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
MIHAIL COGĂLNICEANU

1806-1891

Joși, 20 curent, a încetat din viață, la Paris, marele cetățean român Mihail Cogălniceanu, în etate de 85 de ani.

El se dusesese la Paris însoțit de D. Dr. Severeanu ca să și facă o operație foarte periculoasă. A murit chiar în timpul operațiunii.

El era boier după familie, cu toate acestea, toată viața lui a lucrat pentru binele poporului.

Inzestrat din fire cu o inteligență foarte mare, a știut s'o facă roditoare pentru nația română. În adevăr, încă din prima sa tinerețe el intră în armată și ajunsese ofițer superior. Alături cu funcția militară, el se ocupă cu

literatura și cu istoria universală și mai ales cu cea română.

El ocupă prima catedră de istoria națională, de la 1822—1828, înființată atunci de Ion Sandu Sturza.

La 1834, el ajunsese maior și secretar pentru limba franceză la secretariatul Moldovei.

La 1834, el părăsi Moldova și cutreeră toată Germania și o parte din Franța în căutarea materialului pentru opera sa: *Istoria Valachiei și a Moldovei*. Redactor al *Daciei literare*, al *Arhivei române* și al *Gazetei satelor*, el fundă la 1841, împreună cu Ion Ghica și V. Alexandri, *Progresul*, organ influent al opiniei liberale, care împinse pe Mihai Sturza la desrobirea țiganilor (1843).

La 1848 a luat o parte foarte mare la mișcarea revoluționară din Moldova și, în timpul divanului *ad-hoc* a fost unul dintre cei mai însemnați și mai luminați deputați. Contribui mult la alegerea lui Cuza.

La 1860 intră în minister ca președinte al consiliului și ministru de interne pentru Moldova.

La 16 Ianuarie 1861 eși din minister pentru a re-
intra la 11 Octombrie 1863 și a lua o parte însemnată la lovitura de stat de la 2 Maiu 1864. Aplicarea legii pentru împrăștierea țăranilor, se datorește stăruințelor și activității sale neobosite.

El se retrase din minister la 25 Ianuarie 1865, după ce dotă țara cu un mare număr de legi de cea mai mare însemnatate.

La 15 Decembrie 1868 intră în ministerul Dimitrie

Ghica ca ministru de interne și stătu până la 23 Ianuarie 1870.

La 1876 reveni în ministerul coaliției de la Mazar-Pașa sub președinția lui Manolache Kostache, ca ministru de externe, post din care se retrase în acelaș an.

La 3 Aprilie 1877 reveni la ministerul de externe în cabinetul Ion Brătianu; în Iunie 1878 merse cu acest din urmă la congresul din Berlin, unde luă cuvîntul apărînd cu căldură interesele României. La 26 Noembrie 1878 se retrase din minister pentru a reveni la 11 Iulie 1879 ca ministru de interne. La 16 Aprilie 1880 demisionă.

Fu numit apoi ministru plenipotențiar la Paris, unde stătu până la 30 Iunie 1881, când demisionă și reveni în țară, unde se alese deputat.

Cestiunea Dunării și închiderea graniții austro-ungare îl făcu să treacă în opoziție; dar n'a stat mereu în luptă cu naționali-liberalii.

La 1890, când disidenții se uniră din nou cu partizanii lui Ion Brătianu, Kogălniceanu reintră în partid și fu ales în comitetul de zece.

El reprezenta acum în urmă colegiul I de deputați din Iași.

El a fost de mai multe ori președinte al Academiei Române și cea mai remarcabilă operă istorică a sa este: *Letopisețele*.

Această palidă amintire a faptelor lui principale ar fi îndestulătoare ca să'i merite numele de marele cetățean român. Cu toate acestea, nu trebuie să uite nimeni că el este una din cele mai însemnate persoane

ale regenerării națiunii române din acest veac, atât pe tărîmul literar cât și pe cel politic.

Scrierile lui sunt numeroase, discursurile lui patriotice vor rămâne modele neperitoare, faptele lui politice sunt săpate adânc în inima Românilor; astfel Mihail Cogălniceanu la noi a fost totdeauna scriitor distins, istoric mare, ziarist deosebit, orator nentrecut și adevărat bărbat de Stat. Aceasta e cauza că Academia Română 'l-au ales în mai multe rînduri de președinte al ei.

Dar țăranul român nu va trebui să'l uite nici odată căci fără dînsul poate că împrărietăria nu s'ar fi făcut de cât mult mai târziu.

M. Cogălniceanu a fost fruntașul frunțașilor patriei. Numele lui merită să trăiască pentru totdeauna în inimile Românilor. Istoria patriei îl va pune în fruntea marilor ei cetățeni.

E. B.

Băutura întăritoare sau tonică după cum o numesc medicii¹

Ast-fel de băutura dă poftă de mâncare și deșteaptă multe din organele corpului cari sunt slabe în funcționarea lor.

Aceste băuturi sunt amare, căci se fac din erburî sau flori cu acest gust.

Centaurea, gențiana, hameiul, pelinul, quinquina, quassia amară și altele, sunt foarte bune substanțe pentru a prepara

---

¹ Reproducem aci următoarele bucăți dupe revista *Apărătorul sănătății* ce apare de cât-va timp în București sub direcția D-lui Dr. Manolescu și care e o revistă de toată lauda.

cu apă o băutură tonică sau întăritoare. Orcare din ele este bună. Centaura, gențiana, hameiul și pelinul se găsesc pe câmp. Cei ce nu le cunosc le pot cumpăra pe un preț de nimic de la spițarie.

Fie-care din aceste plante are în amărăciunea ei o putere mare, nu numai pentru imputernicire, dar încă și pentru a apăra sănătatea în contra frigurilor de cari suferă multă lume în țara noastră.

Hameiul între toate are cea mai mică putere, iar quinquina cea mai mare.

Din centaură, gențiană, hamei și pelin se face băutură, în chipul următor :

Se toarnă apă fiartă peste planta tocată, se astupă bine vasul și după un sfert de oră se strecoară. Se pune, de exemplu, 10—15 grame plantă în 500—1.000 grame apă.

Din această apă se bea câte un păhărel sau o ceașcă, $\frac{1}{2}$ —1 oră, înainte de mâncarea cea de dimineață și cea de seară.

Quinquina este coaja unui copăcel care crește în America de miază-zi, pe o întindere de pământ măr-ginită.

Quassia este un lemn ; surcele din aceste lemn se întrebuințează pentru scopul de care ne ocupăm.

Atât băutura de quinquina, cât și cea din surcele de quassia se face în același chip în care am văzut că se obține băutura din centaură, gențiană, hamei și pelin.

Chipul întrebuințării este același.

Băutură stimulentă (deșteptătoare)

O astfel de băutură deșteaptă funcțiunii ale corpului a căror mișcare sau energie este mai mică de cât în starea de bună sănătate.

Plantele din cari se fac această băutură sunt : ceaiul,

camomila (mușețelul, romanița) melisa, menta (isma), muguri de molift, hreanul și altele.

Din toate aceste plante se fac o băutură caldă și îndulcită cu zahăr sau cu miere, în alte cuvinte un ceai obișnuit, care stimulează organismul. Creerul mai cu seamă este mișcat de aceste băuturi, pentru acea prin aceste ceaiuri se gonește somnul.

Băutură Răcoritoare

O astfel de băutură bună în casurile în care este multă înfierbințea, se face cu ajutorul substanțelor acrișoare, ca oțetul, zeama de lămâe, de portocală; de aguridă, de agrașe, de coacăze, de vișine, de mure, de smeură, etc.

Din aceste substanțe se pune într'un mare pahar de apă, atât cât trebuie, până se acrește apa, apoi se adaugă atât zahăr sau miere, cât trebuie ca să formeze o limonadă plăcută.

Această băutură, în măsura ce cere bolnavul, răcorește, prin urmare stinge fierbințea, lucru ce se dovedește prin scăderea setei și revenirea puterilor slăbite.

M.

CARNEA TOCATA

Se zice adesea: carnea tocată este rea pentru stomac, mai cu seamă pentru stomac slab. Se mai zice că în timpuri de epidemie de boale ale stomacului și ale maștelor carnea tocată ar fi chiar primejdioasă.

Această zicătoare are trebuință de explicațiune, iacă pentru ce am luat-o în băgare de seamă.

Carnea tocată și friptă sau fiartă nu poate fi rea pentru stomac, ci din contra, cu cât va fi mai bine tocată

cu atât va fi mai bună, mai cu seamă pentru stomacul slab, căci cu atât mai mult va fi mai aproape de felul în care o ducem, prin mestecare între dinți, înainte de a o înghiți.

Carnea nemestecată bine este cu greu mistuită.

Însă carnea *tocată și prăjită* sau *tocăturile prăjite* sunt grele de mistuit de un stomac slab și nu trebuie mâncat mai cu seamă pe timpurile de boale de stomac și de mațe. O mică explicație fiziologică ne va dovedi pentru ce.

În stomac nu se mistue de cât carnea, iar grăsimea se mistue în mațul subțire, care vine după stomac.

Sucul stomacului nu atacă grăsimea, ci numai carnea, iar grăsimea se atacă numai de fiere, cu care grăsimea, ca și tot ce înghițim, nu se întâlnește până în mațele subțiri, cari vin după stomac.

Așa fiind, carnea imbibată și acoperită de grăsime în stomac este greu atacată.

Din cele mai sus urmează cum că numai tocăturile de carne prăjite în grăsime, pot fi grele pentru stomacuri slabe și numai acele tocături nu trebuie să le mâncăm pe timpuri de boale de stomac și de mațe.

Tocăturile de carne, fripte sau fierte, din contra, sunt cu atât mai bune pentru stomacuri slabe și pe timpuri de boale de stomac și de mațe, cu cât ele se introduc între ele mai amărănțite.

M.

D I V E R S E

Populația orașului New-York. — S'a făcut recensământul orașului New-York și s'a constatat 1,710,715 locuitori, pe când la 1850 avea numai 312,000 locuitori.

*

Compoziția corpului omenesc. — Corpul omului are 150 de oase și 500 de mușchi, greutatea sângelui unui om matur este de 15 chilograme; el bate cam de 70 de ori pe minut, cam de 4200 de ori pe oră și cam de 35,792,000 de ori într'un an. Fie-care bătae dislocă cam 44 grame de sânge; dislocarea e deci cam de 5850 chilo pe zi. Tot sângele corpului trece prin inimă în trei minute. În stare normală, plămânii noștri cuprind 5 litri de aer; noi răsufăm într'o oră de 1200 de ori cheltuind 300 litri de aer.

Pielea omului are trei straturi a căror grosime variază între 3 și 6 milimetri; fiecare centimentru pătrat al pielii are 12,000 de porii; lungimea totală a acestor porii este de 50 de kilometre.

*

Vacile de lapte cari bea apă caldă iarna dau mai mult lapte de cât vacile cari bea apă rece. Dar apa caldă să nu treacă de 45 grade centigrade.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Notițe statistice asupra școalelor din Viena. ¹— Școalele populare din Viena au fost frecventate în 1889—90 de 86,049 de elevi, cea ce arată un progres îmbucurător față cu anii precedenți.

În adevăr, iată numărul elevilor în ultimii cinci ani școlari:

In anul școlar	1885—86	erau	79,088	de	elevi
»	»	1886—87	»	81,118	»
»	»	1887—88	»	82,832	»
»	»	1888—89	»	84,797	»
»	»	1889—90	»	86,049	»

Din cei 86,049 de elevi, până la finele anului școlar 1889—90, au urmat la școală 79,441, din cari au fost promovați 63,469, au rămas repetenți 14,678 și 1294 n'au fost examinați.

¹ Dupe „Algemeine Zeitung,” No. 3850 din 1891,

Din cauză de boală aŭ absentat 3,438,056 de ore ; iar 652,488 de ore nemotivate.

Numărul elevilor gimnasiali și liceali însă n'a crescut ; căci

In anul școlar 1885—86 aŭ fost 3665 de elevi ;

» » 1886—87 » » 3642 » »

» » 1887—88 » » 3661 » »

» » 1888—89 » » 3609 » »

» » 1889—90 » » 3616 » »

Iar Universitatea a fost frecventată

In anul școlar 1885—86 de 5926 de studenți

» » 1886—87 » 6157 » »

» » 1887—88 » 6344 » »

» » 1888—89 » 6371 » »

» » 1889—90 » 6060 » »

E de observat că studenții in drept aŭ scăzut in acești 5 ani din urmă, in modul următor : 2230, 2148, 2183, 2155 și in fine 1966 de studenți.

Aceste cifre vorbesc de sine. Ele spun că poporul se îndeasă la învățătura elementară, dar amatorii pentru studiile mai înalte staționează sau se împuținează. Așa dictează nevoile vieții

Red.

BIBLIOGRAFIE

Intre scrierile venite la redacție sunt și următoarele :

I. Schintei, poesii de D. Păun Drăghicescu (licențiat în științele fizico-chimice). Broșura are 80 de pagini și costă 2 lei. Deși măsura nu e tot dauna observată, dar versul e ușor și curgător, rima in genere bogată, afară de unele defecte. Fantasia însă n'are aripi, d'aceia se târaște ca șarpele. Răul principal e pesimismul ce suflă de la început până la finit.

Astfel deschizând la întâmplare cărticica citim :

„Lupta pentru existență

„A dărîmat azi morala.

„Asta-î a lumii esență,

„Asta-î e scopul și fala

„Bine e, ce-ți vine bine,

„Și frumos ce-ți place ție ;

„Adevărul de-ți convine

„Bun e, alt-fel e prostie.

„Religie și virtute

„Niște amăgiri, cuvinte

„Scoase de minți pricepute,

„Ca să înșele slaba minte.

„Caracterul, amicia

„Tablouri ce atrag privirea,

„Te-aū momit ? Șarlatania

„Veî găsi, nu fericirea

„Justiția și adevărul

„Le cumperî azi cu parale,

„Tocmai ca pruna și mărul

„Care ți se vind în cale.

„Că unde-s bani e onoare,

„Merit, adevăr, dreptate,

„Florî și cîr frumos cu soare,

„Virtute și libertate“.

(Din poesia *Lupta pentru existență*)

„Spionagiul, linguşirea,

„Perfidia și înjosirea

„Un suflet degradat,

„Părtinirea și spoiala,

„Iată meritul și fala

„Ăstuî secol lăudat“

(Din poesia *Caracterul secolului XIX*)

Vedeți scepticism, scepticism peste tot care usucă or ce aspirațiune.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II. „Apărătorul sănătăței“ este numele unui ziar ilustrat de medicină și igiena populară ce a început să apară de 2 ori pe lună, sub direcția D-lui Dr. N. Manolescu, medic oculist și profesor la facultatea de medicină din București, avînd de colaboratori alți 7 medici însemnați între cari se află D-nii D-rî V. Babeș, Istrati, Sergiu, etc. Pe an 12 lei. No. 1 coprinde : *Gîndul apărătorului sănătăței*. — *Despre pielea omului*. — *Despre microbi* : (puterea lor de a produce boala și chipul în care aceste boale se pot preîntîmpina și chiar vindeca) — *Aerul*. — *Curățirea unei camere* (în care a fost un bolnav de o boală lipicioasă) — *Generalități igienice* : (omul fără multă putere se îmbolnăvește mai lesne de cît omul puternic și boala celui mai slab este mult mai primejdioasă ; împrejurări care scurg puterile unui om ; chipul în care se poate lua o boală) — *Despre paraziți*. (Un păiagen în pielea omului). — *Despre râie*. — *Vioreaua*.

Numai din acest sumar poate vedea orcine cît de importantă este această foaie, unică în felul ei la noi prin minunata alegere a materialului, dar și imprimatul este de gust, în cît o citești cu mare plăcere. Ne propunem să revenim asupra acestei foi căriia dorim viață lungă și prosperă.

R.